

Schulnachrichten

I. Lehrjahre für I. Rokład nauk

den Zeitraum vom 16. October 1871 bis zum 28. September 1872.

Wiadomości szkolne

czas od 16. Października 1871 do 28. Września 1872.

I. Lehrpensia.

Ober-Prima.

Ordinarius: Director Dr. Enger.

1. Religionslehre: a) katholische 2 St. w. Die Lehre von den hh. Sacramenten und die Eschatologie. Wiederholung aus dem Gebiete der Glaubens- und Sittenlehre und aus der Kirchengeschichte. Vierteljährliche Klassenarbeiten. *Bielewicz*. b) Evangelische 2 St. Glaubens- und Sittenlehre nach Luthers Katech. *Schönborn*.

2. Deutsch: 3 St.: 2 St. Geschichte der deutschen National-Literatur von Lessing bis auf die neueste Zeit mit zahlreichen Proben. Lectüre von Lessings „Hamburgische Dramaturgie“ in Auswahl; Privatim: „Götz von Berlichingen“. Vorträge, Aufsätze und Extemporalien. — 1 St. Philosophische Propädeutik: Logik. — *Schweminski*.

3. Polnisch: 2 St. Literaturgeschichte bis Mickiewicz. 1 St. — Vorträge, Klassenarbeiten und Hausarbeiten abwechselnd, 1 St. *Rymarkiewicz*.

4. Latein: 8 St. Davon 4 St. Tacitus Annal. lib. I. und II., und Privatlectüre aus Livius. — 1 St. freie Aufsätze. 1 St. Exercitia und Extemporalia. — 2 St. Horat. carm. Lib. III. IV. *Szostakowski*.

5. Griechisch: 6 St. Demosth. de Corona. Plato Apolog. Crito. 3 St. — Homer Il. 8—11. Sophocl. Oedip. R. 2 St. — Wiederholung der Grammatik und zweiwöchentl. Scripta 1 St. Enger.

I. Rozkład nauk.

Klassa I. wyższa.

Ordynaryusz: Dyrektor Dr. Enger.

1. Religia: a) katolicka 2 godz. tygod. Nauka o Sakramentach śś. i o ostatecznych rzeczach. Powtarzanie nauki wiary i obyczajów oraz historii kościelnej. Kwartalne wypracowania w klasie. X. *Bielewicz*. b) ewangelicka 2 godz. Nauka wiary i obyczajów podług katech. Lutra. *Schönborn*.

2. Język niem.: 3 godz.: 2 godz. Historia literatury niem. od Lessinga aż do najnowszych czasów z licznymi próbami. — Czytano: Lessinga, „dramaturgię hamburską“ w wyjątkach. — Prywatnie czyt. Goethego „Goetz von Berlichingen.“ Wykłady ustne, rozprawy piśmienne i Extemp. 1 godz. Propedeutika filozof.: Logika. — *Schweminski*.

3. Język polski: 2 godz. — Histor. literat. aż do Mickiewicza 1 godz. Wykłady ustne; ćwic. piśmien. klasowe i domowe na przemian 1 godz. *Rymarkiewicz*.

4. Język łaciński: 8 godz.: z tych 4 godz. Tacitus Annal. lib. I. i II., w domu czytano Liwiusza. — w 1 godz. oddawanie wolnych wyprac. — 1 godz. ćwiczenia domowe i w klasie pisywane. — 2 godz. Horat. carm. lib. III.—IV. — *Szostakowski*.

5. Język grecki: 6 godz. Demosth. de Corona. Plato Apolog. Crito 3 godz. — Homer Jl. 8—11. Sophocl. Oedip. R. 2 godz. Powtarz. gram. i ćwic. piśm. co 2 tygodn. 1 godz. Enger.

6. Französisch: 2 St. Exercitia, Extemporalia und mündliche Wiederholung derselben. 1 St. Lectüre: Iphigénie von Racine. 1 St. *Rymarkiewicz.*

7. Hebräisch: 2 St. Zahlwörter, Partikeln, die schwachen Verba. Wiederholung des vorhergehenden Cursus. Uebersetzung der betreffenden Uebungsstücke aus der Grammatik von Seffer und aus Genesis Cap. 26—30 mit Berücksichtigung des Wichtigsten aus der Syntax. *Bielewicz.*

8. Geschichte: 3 St. Neuere Geschichte bis zur französischen Revolution, brandenburgisch-preussische Geschichte, Wiederholung der wichtigsten Abschnitte aus der Geschichte des Alterthums und des Mittelalters. *Th. v. Jakowicki.*

9. Mathematik: 4 St. 2 St. Arithmetik: Kubische, diophantische und reciproke Gleichungen, Reihen höherer Ordnung, Kettenbrüche, Kombinationslehre, binomischer Satz. 2 St. Geometrie: Stereometrie beendet. Wiederholung wichtigerer Abschnitte; beides nach Brettner's Büchern. Auflösung von Aufgaben. *Ustymowicz.*

10. Physik: 2 St. Elektrizität und Optik. *Wituski.*

6. Jezyk francuzki: 2 godz.: Exerc. i Extemp. wraz z ustnem ich powtarzaniem 1 godz. — Czytano i wyjaśniono: Ifigenię Racina 1 godzina *Rymarkiewicz.*

7. Język hebrajski: 2 godz.: O liczbownikach i partykułach. Słowa słabe. Powtarzano kurs oddziału niższego. Tłumaczono przykłady z Seffera gramatyki i oprócz tego z Genesis Cap. 26—30. z uwzględnieniem najgłówniejszych rzeczy z Syntaxis. X. *Bielewicz.*

8. Historia: 3 godz. Historia nowszych czasów aż do rewolucyi francuzkiej, historia państwa pruskiego, powtórzenie najważniejszych ustępów z historyi starożytnej i średnich wieków. *T. Jakowicki.*

9. Matematyka: 4 godz.: 2 godz. Arytm.: Równania kubiczne, diofantyczne i zwrotne, szeregi wyższych rzędów, ułamki łańcuchowe, nauka kombinacyi, binomiczne twierdzenie. 2 godz. Geometr. Stereometrya do końca. Powtórzenie ważniejszych rozdziałów podług książek Brettnera. Rozwiązywanie zagadnień. *Ustymowicz.*

10. Fizyka: 2 godz. O elektryczności i o świetle. *Wituski.*

Unter-Prima.

Ordinarius: Dir. Dr. Szostakowski.

1. Religionslehre: a) katholische 2 St. Die Sittenlehre. — Vierteljährl. Klassenarbeiten. *Bielewicz.* b) Evang. combinirt mit O. I.

2. Deutsch: 2 St. Geschichte der deutschen Nationalliteratur von der ältesten Zeit bis Lessing, mit zahlreichen Proben. Lectüre: Lessings „Laokoon“; Vorträge, Aufsätze, Extemporalien. — Philosophische Propädeutik: empirische Psychologie. *Schweminski.*

3. Polnisch: 2 St. Freie vierwöchentliche Arbeiten und Vorträge. 1 St. — Literaturgeschichte von der ältesten Zeit bis zu Anfang des siebzehnten Jahrhunderts. *Moliński.*

4. Lateinisch: 8 St. Davon 2 St. syntaxis orn., Exercitien und Extemporalien, Censur der 4wöchentlichen Aufsätze. — 4 St. Cicero de

Klassa I. niższa.

Ordynar. Dyr. Dr. Szostakowski.

1. Religia: a) katolicka: 2 godz. Nauka obyczajów. — Kwartalne ćwiczenia piśm. w klasie. X. *Bielewicz.* b) ewangiel. w połączeniu z I w.

2. Język niemiecki: 2 godz. Histor. liter. niem. od najdawniejszych czasów aż do Lessinga z licznymi próbami. Czytano: Lessinga „Laokoon“; Wykłady ustne, wypracowania piśmienne i extemporalia. — Propedeutyka filoz.: Psychologia empiryczna. *Schweminski.*

3. Język polski: 2 godz. Rozprawy piśm. co miesiąc i wykłady wolne 1 godz. — Histor. liter. od najdawniejszych czasów do początku 17 wieku. *Moliński.*

4. Język łaciński: 8 godz. z tych 2 godz. synt. orn., extemp. i exerc., oddawanie wypracowań co 4 tygodniowych. — 4 godziny Cicero

officiis. *Klossowski*. — 2 St. Horat. carm. lib. I. u. II. und Sat. I. *Szostakowski*.

5. Griechisch: 6 St. Plutarch Pericles und Auswahl aus Xenoph. Memorab. 3 St. — Exercitien und Extemporalien. 1 St. — Homer II. I—IV. und XXIV. 2 St. *Szostakowski*.

6. Französisch: 2 St. Davon 1 St. Lectüre: Athalie v. Racine. — 1 St. Exercitien und Extemporalien, abwechselnd, mit mündlicher Wiederholung derselben. *Rymarkiewicz*.

7. Hebräisch: 2 St. comb. mit Ober-Prima.

8. Geschichte: 3 St. Geschichte des Mittelalters nach Pütz. *Th. v. Jakowicki*.

9. Mathematik: 4 St. Arithmetik: 2 St. Von den Verhältnissen und Proportionen, von den arithmetischen und geometrischen Progressionen, den Kettenreihen, Polygonal- und Pyramidalzahlen, Kugelhaufen, der zusammengesetzten Zins- und Rentenrechnung. — Geometrie. 2 St. Stereometrie bis zur Berechnung der Kugel, nach Brettner's Lehrbüchern. Auflösung von Aufgaben. *Ustymowicz*.

10. Physik: 2 St. Von der Wärme und Elektrizität. *Wituski*.

Ober-Secunda.

Ordinarius: Prof. Schweminski.

1. Religionslehre: a) katholische 2 St. Lehre vom Werke der Erlösung und von der Gnade. Kirchengeschichte von Gregor VII. bis auf die neuesten Zeiten, nach Tomaszewski's Handbuch. Vierteljährliche schriftliche Klassenarbeiten. *Bielewicz*. b) evangelische comb. mit I. *Schönborn*.

2. Deutsch: 2 St. Theorie und Geschichte der lyrischen und dramatischen Poesie; Lectüre der Trilogie von Schiller's „Wallenstein“. Vorträge, freie Arbeiten. *Molinski*.

3. Polnisch: 2 St. Theorie der Dichtungsarten, besonders des Dramas. Schriftliche Aufsätze, Lectüre, Vorträge. *v. Jaroehowski*.

4. Latein: 10 St. Wiederholung schwierigerer Abschnitte aus der Syntax. verbi; dann

de officiis. *Klossowski*. — 2 godz. Horat. carm. lib. I i II i sat. 1. *Szostakowski*.

5. Język grecki: 6 godz.: z tych 3 Plutarch Pericles, i wyjątki z Herodota Memorab. — 1 godz. ćwiczenia domowe i w klasie pisane. — 2 godz. Homera II. I—IV i XXIV. *Szostakowski*.

6. Język francuzki: 2 godz.: W 1 godz. czytano i wyjaśniano Athalię Racina; w drugiej pisano, poprawiano i powtarzano ustnie, ćwiczenia domowe i klasowe. *Rymarkiewicz*.

7. Język hebrajski: 2 godz. razem z klasą I wyższą.

8. Historia powsz.: 3 godz.: Historia wieków średnich podług Pütza. *T. Jakowicki*.

9. Matematyka: 4 godz.: Arytm. 2 godz.: O stósunkach i proporcyach, o progressyi aryt. i geometr., o szeregach łańcuchowych, o liczbach poligonalnych i piramidalnych, o stósach kul, o dochodzie złożonym i rachunku rentowym. Geometr. 2 godz.: Stereometrya aż do obliczania kuli, podług ksiąg Brettnera. Rozwiązywanie zagadnień. *Ustymowicz*.

10. Fizyka: 2 godz.: O cieple i o elektryczności. *Wituski*.

Klasa II. wyższa.

Ordynaryusz: Prof. Schweminski.

1. Religia: a) katolicka 2 godz.: Nauka o dziele odkupienia i o łasce. Z histor. kościel. począwszy od Grzegorza VII. aż do najnowszych czasów. Kwartalne ćwiczenia piśmienne w klasie. *X. Bielewicz*. b) ewangelicka w połączeniu z I. *Schönborn*.

2. Język niemiecki: 2 godz.: Teorya i historia poezyi lirycznój i dramat.; czytanie trylogii Szyllera, „Wallenstein.“ Wykłady ustne i rozprawy piśmienne. *Molinski*.

3. Język polski: 2 godz.: Teorya poezyi, szczególniej dramatycznój. Wypracowania, czytanie, wykłady. *Jaroehowski*.

4. Język łaciński: 10 godz.: Powtarzanie trudniejszych ustępów ze składni słowa; po-

über die Wort- und Satzstellung, den Periodenbau u. s. w. Uebersetzung aus Forbiger's Aufgaben. Exercitien, Extemporalien, nach Ostern auch freie Arbeiten. Lectüre: Cic. pro Milone und Livius lib. XXII. und XXIII. Geeignete Stellen memorirt. 8 St. *Schweminski*. — Vergil. Aen. lib. IV. und einige Eclogen 2 St. *Jerzykowski*.

5. Griechisch: 6 St. Grammat. Wiederholungen, die Casuslehre und das Wichtigste aus der Lehre von den tempora und modi. Wortbildungslehre. Exercitien und Extemporalien 1 St. Xenoph. Cyrop. L. I. c. 1—6, Herod. L. I. c. 1—6, 23—46, 85—92, 142—152, 214—215. 3 St. *Steiner*. — Hom. Odys. IX. X. XI. XII. 2 St. *L. v. Jakowicki*.

6. Französisch: 2 St. Zweiwöchentlich ein Exercitium oder ein Extemporale, abwechselnd 1 St. — Lectüre aus Dr. Ant. Goebel's Bibliothek XX. Bändchen: Le campagne de Vienne bis Cap. VIII. 1 St. *Rymarkiewicz*.

7. Hebräisch: 2 St. comb. mit I.

8. Geschichte: 3 St. Geschichte der hellenischen Staaten und römische Geschichte nach Pütz. *Th. v. Jakowicki*.

9. Mathematik: 4 St. Die ebene Trigonometrie, Logarithmen, quadratische und Exponentialgleichungen, nach Brettner's Leitfaden der Geometrie und Algebra. *Wituski*.

10. Physik: 1 St. Von den flüssigen Körpern, Wiederholung des vorjährigen Pensums, nach Brettner's Leitfaden der Physik. *Wituski*.

Unter-Secunda.

Cötus A. Ordin.: Prof. Dr. Jerzykowski.

Cötus B. Ordin.: O. L. Dr. Steiner.

1. Religionslehre: a) katholische: 2 St. Lehre von Gott, seinem Wesen, seinen Eigenschaften; von der h. Dreieinigkeit. Ausführliche Lehre von der Kirche. Kirchengeschichte von der Gründung der Kirche bis auf Gregor VII. Viertelj. schriftliche Klassenarbeiten. Cötus A. *Bielewicz*. Cötus B. *Michalski*. b) evangelische: 2 St.

tém: o następstwie wyrazów i części zdania w okresie; o budowie okresów i t. d. Tłomacz. z zadań Forbigera. Exerc. i Extemp.; po Wielkiejnoy także dowolne ćwiczenia. — Czytano: Cic. pro Milone i Liv. ks. XXII. i XXIII. Uczono się miejsc stósownych na pamięć. 8 godz. *Schweminski*. — Virgil. Aen. ks. IV. i kilka eklog. 2 godz. *Jerzykowski*.

5. Język grecki: 6 godz.: Z Gramatyki powtórzenie nauki o przypadkach, czasach i trybach. Exercitia i Extempor. 1 godz. — Xenoph. Cyrop. lib. I. 1—6, Herod. I. 1—6, 23—46, 85—92, 142—152, 214—215. 3 godz. *Steiner*. — Hom. Odys. IX, X, XI, XII. 2 godz. *L. Jakowicki*.

6. Język francuzki: 2 godz.: Co dwa tygodnie ćwiczenie piśmienne domowe, albo klasowe na przemian 1 godz. — Tłomaczenie z Gaebli Biblioteki, tom XX. La campagne de Vienne, do Rozd. VIII. 1 godz. *Rymarkiewicz*.

7. Język hebrajski: 2 godz.: w połączeniu z kl. I.

8. Historia powsz.: 3 godz.: Historia państw helenkich i rzymska historia podług Putza. *T. Jakowicki*.

9. Matematyka: 4 godz.: Trygonometria płaszczyzn; o logarytmach, o równaniach drugiego stopnia i wykładnikowych; podług książek Brettnera. *Wituski*.

10. Fizyka: 1 godz.: O ciałach płynnych; powtórzenie pensum poprzedzającej klasy, podług książki Brettnera. *Wituski*.

Klasa II. niższa.

Oddz. A.: Ordyn. prof. Dr. Jerzykowski.

Oddz. B.: Ordyn. N. W. Dr. Steiner.

1. Religia: a) katolicka: 2 godz.: Nauka o Bogu, o jego istocie i przymiotach; o Trójcy przenäjšw.; obszerna nauka o kościele. — Z hist. kość.: od założenia kościoła aż do Grzegorza VII. Kwartalne ćwicz. piśm. w klasie. Oddz. A., X. *Bielewicz*. Oddz. B., X. *Michalski*. b) ewangelicka: 2 godz. pieśni rel. na pamięć; powtórzenie ka-

Religiöse Lieder gelernt. Wiederholung des Katechismus. Lesen des N. Testaments. *Schönborn*.

2. Deutsch: 2 St. Theorie der Dichtungsarten und Geschichte des Epos, beides in den allgemeinsten Umrissen. Lectüre von Göthe's Hermann und Dorothea und Schiller'scher Balladen. Vorträge. Aufsätze. Cötus A. *Klossowski*. Cötus B. *Steiner*.

3. Polnisch: 2 St. Theorie des Stils; Vorträge und Declamationsübungen. Lesen von Krasicki's Werken. 4wöchentliche Ausarbeitungen. Cötus A. *Lukowski*. Cötus B. *Spychałowicz*.

4. Latein: 10 St.: 2 St. Wiederholung und Ergänzung der Kasuslehre und der Syntax des Verbums verb. mit Uebersetzung passender Abschnitte aus Sypfle's Stilübungen. 1 St. vierzehntägige Exercitien und Extemporalien abwechselnd. Passende Stellen aus Cic. und Liv. wurden memorirt. — *Jerzykowski* (A). *Steiner* (B). Lectüre Cöt. A.: pro lege Manilia u. pro Archia Liv.: lib. II. 5 St. — Vergil. lib. II. u. III. 2 St. *Jerzykowski*. — Cötus B.: Liv. I. XXII. Cic. de senectute. 5 St. *Steiner*. Vergil. Aen. Lib. I. II. 2 St. *Klossowski*.

5. Griechisch: 6 St. Davon 2 St. Grammatik. (Wiederholung der Formenlehre und Syntax der Casus nebst Präpositionslehre); Exercitien und Extemporalien. — 2 St. Xenoph. Anabasis Anfang von L. II. dann III. und IV. *Klossowski* Cötus A. *L. v. Jakowicki* Cötus B. — 2 St. Hom. Od. Cötus A.: I. IV. 150 Verse wurden auswendig gelernt. *Lukowski*. Cöt. B. I. II. und Anfang des III. Memoriren. *Klossowski*.

6. Französisch: 2 St. Davon 1 St. Grammatik: Die Lehre vom Satze und vom Subjonctiv, mündlich und durch Exercitien und Extemporalien eingeübt. — 1 St. Lectüre. Michaud: Histoire de la première croisade. c. 17—19. *Th. v. Jakowicki* (Cötus A). Goebels Bibliothek Band III. Michaud die 6 ersten Kapitel. *Steiner* (Cötus B).

7. Hebräisch: 2 St. Elementar- und Formenlehre. Das starke Verbum. Lesen und Ueber-

techism; czytanie nowego testamentu. *Schönborn*.

2. Język niemiecki: 2 godz.: O rodzajach poezyi, zwłaszcza epicznej — w ogólnych zarysach. Czytano Goethego „Hermann und Dorothea“ i Ballady Schillera. Wykłady. Wypracowania. W oddziale A. *Klossowski*, w oddz. B. *Steiner*.

3. Język polski: 2 godz.: Nauka prozy; wolne wykłady i deklamacye; czytanie dzieł Krasickiego, rozbiór wyprac. co 4 tygod. oddawanych Oddział A. *Lukowski*, oddział B. *Spychałowicz*.

4. Język łaciński: 10 godz.: 2 godz.: Powtarzanie i uzupełnienie nauki o przypadkach i składni słowa. Tomaczenie stósownych rozdziałów z książki Sypflego. 1 godz.: Exercitia i Extemp. Stósownych miejsc z Cic. i Liv. uczono się na pamięć. *Jerzykowski* (A). *Steiner* (B). Czytano: Oddział A.: pro lege Manilia i pro Archia. Liv. lib. II. 5 godz. — Vergil. lib. II. i III. 2 godz. *Jerzykowski*. — Oddział B.: Liv. I. XXII. Cic. de senectute. 5. godz. *Steiner*. Vergil: Aen. ks. I. II. 2 godz. *Klossowski*.

5. Język grecki: 6 godz.: z tych 2 godz. gram. (powtarzano naukę o formach, a następnie naukę o składni przypadków i o prepozycjach). — Exerc. i Extp. — 2 godz.: Anab. początek II, a następnie III. i IV. *Klossowski*. Hom. Od. 2 godz.: Oddz. A. ks. I. i IV. 150 wierszy nauczono się na pamięć. *Lukowski*. Oddział B. ks. I, II. i początek III. Uczono się na pamięć. *Klossowski*.

6. Język francuzki: 2 godz.: Z tych 1 godz. gramatyka.: Składnia. Nauka o zdaniu i o trybie łączącym, utwierdzana ustnie i przez ćwiczenia piśmienne. 1 godzinę czytano: Michaud: Histoire de la première croisade w oddziale A. rozdz. 17—19. *Jakowicki*. w oddziale B.: Sześć pierwszych rozdziałów z Michauda. *Steiner*.

7. Język hebrajski: 2 godz.: nauka elementarna; nauka o formach i o słowie mocnym.

setzen der Uebungsstücke nach Seffer's Grammatik. Schriftliche Uebungen. *Bielewicz*.

8. Geschichte: 3 St. Geschichte des Orients, Griechenlands und Macedoniens. Cötus A. *Th. v. Jakowicki*, seit Ostern *Dr. Foerster*. — Cötus B. *Dr. Warnka*.

9. Mathematik: 4 St. Die Lehre vom Kreise; Gleichungen des 1ten und 2ten Grades, mit einer und mehreren Unbekannten. Geometrische und algebraische Aufgaben. *Wituski* (A). *Ustymowicz* (B).

10. Physik: 1 St. Allgemeine Eigenschaften der Körper. Ueber luftförmige Körper und über den Hebel. *Wituski* (A). *Brutkowski* (B).

Ober-Tertia.

Cötus A.: Ordinarius Oberl. L. v. *Jakowicki*.

Cötus B.: Ordinarius Oberl. *Szule*.

1. Religionslehre: a) katholische: 2 St. Lehre von der Offenbarung, von der h. Schrift und Tradition; desgl. von der Schöpfung im Allgemeinen und Besonderen und von der Vorsehung. Vom Fall der Engel und der ersten Menschen, von der Erbsünde. Ueber das Kirchenjahr und die wichtigsten Ceremonien desselben. Vierteljähr. schriftliche Arbeiten. Cötus A. *Bielewicz*. Cötus B. *Michalski*. b) evangelische 2 St. comb. mit U II. *Schönborn*.

2. Deutsch: 3 St. Satzlehre und Periodenbau. Uebersetzung, Erklärung und Wiedererzählen von Musterstücken aus Schweminski's und Rymarkiewicz's Lesebüchern. Memoriren ausgewählter prosaischer und poetischer Stücke. Schriftliche Aufsätze alle 3 Wochen. Cötus A. *Lukowski*. Cötus B. *Moliński*.

3. Polnisch: 2 St. Theorie der Prosa nach Rymarkiewicz. Vorträge poetischer und prosaischer Musterstücke. 3 wöchentliche freie Arbeiten. L. v. *Jakowicki* (A). *Szule* (B).

4. Lateinisch: 10 St. Die Lehre von den Modis nebst entsprechenden Beispielen nach Ferd. Schultz. 3 St. Exercitien, Extemporalien 1 St. L. v. *Jakowicki* (A). *Szule* (B). — Lectüre 4 St.

Czytanie i tłumaczenie podług Seffera grammatyki. Piśmienne ćwiczenia. X. *Bielewicz*.

8. Historia powsz.: 3 godz.: Historia Wschodu, Grecyi i Macedonii. Oddz. A. *T. Jakowicki*, od Wielkiéjnocy *Dr. Foerster*. — Oddz. B. *Dr. Warnka*.

9. Matematyka: 4 godz.: O kole; równania 1go i 2go stopnia o jednéj i kilku nieznanym. Zadania geometryczne i algebraiczne. *Wituski* (A), *Ustymowicz* (B).

10. Fizyka: 1 godz.: Ogólne własności ciał. O ciałach lotnych i o dźwigni. *Wituski* (A). *Brutkowski* (B).

Klasa III. wyższa.

Oddz. A.: Ordyn. N. w. L. *Jakowicki*.

Oddz. B.: Ordyn. N. w. *Szule*.

1. Religia: a) katolicka: 2 godz.: Nauka o objawieniu, o piśmie św. i tradycyi. Nauka o stworzeniu w ogólności i w szczególności; o Opatrzności. O upadku aniołów i pierwszych ludzi, o grzechu pierworodnym. Nauka o roku kościelnym i najgłówniejszych jego obrzędach. Kwartalne ćwiczenia piśm. w klasie. Oddz. A.: *X. Bielewicz*, oddz. B.: *X. Michalski*. b) ewang. 2 g. razem z n. II. *Schönborn*.

2. Język niemiecki: 3 godz.: Nauka o zdaniu i okresach. Tłumaczenie, objaśnienie i opowiadanie wzorowych ustępów ze Schweminskiego książki i Rymarkiewicza Wzorów Prozy. Uczenie się na pamięć wybranych ustępów prozy i poezyi. Co trzy tygodnie wypracow. piśmienne. Oddz. A.: *Lukowski*, oddz. B.: *Moliński*.

3. Język polski: 2 godz.: Teorya prozy podług Rymarkiewicza, deklamacye i wykłady. Wypracowania co 3 tygodnie. Oddz. A.: *L. Jakowicki*, oddz. B.: *Szule*.

4. Język łaciński: 10 godz.: Nauka o trybach połączona z odpowiednimi przykładami podług Ferd. Schultz. 3 godz. Exerc. i Extemp. 1 godz. Z Cezara de b. g. ks. II. III. IV. g. g. Oddz. A.: *L. Jakowicki*. B.: *Szule*: Caes. de

Caesar de b. g. II. III. IV. *L. v. Jakowicki* (A).
Caesar de b. g. V. VI. *Szulc* (B). Ovid. Metam.
Lib. II., 1—350, VIII., 546—884. VI., 145—310.
120 Verse wurden auswendig gelernt. Metrische
Uebungen. *Lukowski* (A). Ovid. Metam. lib II,
V, VI. *v. Jarochowski* (B).

5. Griechisch: 6 St. Beendigung der For-
menlehre nach Eger's Grammatik und Uebungs-
buch; Exercitien und Extemporalien; Gelesen:
Xenoph. Anab. Buch I. und Hom. Odys. Buch I.
1—100 übersetzt und memorirt. *Kolanowski* (A),
Lazarewicz (B).

6. Französisch: 2 St. Grammatik. nach
Studniarski. Wiederholung der regelmässigen
Conjugation und die unregelmässigen Verba;
schriftliche Uebungen. *Th. v. Jakowicki* (A),
Szulc (B).

7. Geschichte: 3 St. Die neue Geschichte
bis zur franz. Revolution, nach dem Handbuche
von Pütz. *Warnka* (A. B).

8. Mathematik: 3 St. Aehnlichkeit der
Figuren; über Potenzen und Wurzelgrössen;
Gleichungen des ersten Grades. *Wituski* (A),
Ustymowicz (B).

9. Naturgeschichte: 1 St. Wiederholung
des Cursus der Unter-Tertia und Mineralogie, nach
Szafarkiewicz. Szymanski (A. u. B).

Unter-Tertia.

Cötus A. Ordin.: G. L. Dr. v. Krzesiński.

Cötus B.: Ordin. Oberl. Moliński.

1. Religionslehre, a) katholische: 2 St.
Von den Geboten der Liebe, von den zehn Geboten
Gottes und den Kirchengeboten. — Von der
Sünde und der Tugend nach Deharbe's Kate-
chismus. Wiederholung der biblischen Geschichte
des N. T. — *Bielewicz* (A). — *Lic. Michalski* (B).
b) evangel.: 2 St. comb. mit U. II. *Schönborn*.

2. Deutsch: 3 St. Wiederholung des gram-
matischen Pensums von Quarta. Lehre vom
zusammengesetzten Satze nach Schweminski. Vor-

b. g. V. VI. — Ovid Przem. II., 1—350. VIII,
546—884. VI., 145—310; — 120 wierszy nau-
czono się na pamięć. Ćwiczenia metryczne. Oddz.
A. *Lukowski*; w oddz. B. Owid. Przem. lib.
II, V, VI. *Jarochowski*.

5. Język grecki: 6 godz.: Dokończono na-
ukę o formach podług grammatyki i zadań En-
gera; Exercitia i Extemporalia; czytano: Xenoph
Anab. I i Hom. Odys. I. 1—100 tłumaczono
i uczono się na pamięć. *Kolanowski* (A), *Laza-
rewicz* (B).

6. Język francuzki: 2 godz.: Gramma-
tyka podług Studniarskiego; powtórzenie konju-
gacyi regularnej i słów nieregularnych. Ćwicze-
nia piśmienne. (Oddz. A) *T. Jakowicki*, (Oddz. B)
Szulc.

7. Historia powsz.: 3 godz.: Dzieje cza-
sów nowych aż do rewolucyi francuzkiej, podług
Pütza. Oddz. A. i B. *Warnka*.

8. Matematyka: 3 godz.: O podobieństwie
figur; o potęgach i ilościach pierwiastkowych;
równania pierwszego stopnia. (Oddz. A) *Wituski*,
(Oddz. B) *Ustymowicz*.

9. Historia naturalna: 1 godz. Powtó-
rzenie kursu z niższej teryci i mineralogia pod-
ług Szafarkiewicza. *Szymański*. (A i B).

Klasa III. niższa.

Oddz. A. Ord. N. g. Dr. Krzesiński.

Oddz. B. Ord. N. w. Moliński.

1. Religia: a) katolicka 2 godz.: O przy-
kazaniach miłości—o 10 przykazaniach boskich—
o przykazaniach kościelnych. O grzechu i o cno-
cie podług katechizmu X. Deharbe. Powtórzenie
hist. św. Now. Zakonu. X. *Bielewicz* (A), X. *Mi-
chalski* (B). b) ewangelicka: razem z n. II
Schönborn.

2. Język niemiecki: 3 godz.: Powtórze-
nie grammatyki z kl. IV, nauka o zdaniu złożonym.
Wykłady, deklamacye, opowiadania czytanych

träge, Declamationen und Nacherzählungen gele-sener Stücke. *Moliński* (bis Ostern, hierauf *Foerster*) A., *Fehlberg* B.

3. Polnisch: 2 St. Syntax nach der Gram. von Małecky, verbunden mit Lesen und Nacher-zählen prosaischer Stücke aus Rymarkiewicz. Declam. 1 St. 3wöchentliche Aufsätze 1 St. *Krzesiński* (A.) *Szulc* (B.)

4. Lateinisch: 10 St. Die Casuslehre und die Hauptregeln aus der Syntax des Verbi, ver-bunden mit Uebersetzen aus dem Uebungsbuche von Ferd. Schultz. 3 St. Exerc. und Extemp. 1 St. — Caesar de b. g. I, 1—30. II. 4 St. v. *Krzesiński* (A.), *Moliński* (B.). — Ovid. Met. lib. I. v. 89—567; über 100 Verse auswendig gelernt. 2 St. *Spychałowicz* (A.). Ovid. Met. III. 1—137. VII. 1—261. VIII. 725—878. *Fehlberg* (B.).

5. Griechisch: 6 St. Davon 5 St. Gram.: vom § 32—§ 53. verbunden mit Uebersetzen aus Enger's Uebungsbuche. — Exerc. und Extemp. wöchentlich 1 St. v. *Krzesiński* (A.) *Szulc* (B.).

6. Französisch: 2 St. Grammatik nach Studniarski. Theilungsartikel, Präpositionen, regel-mässige Conjugation, wöchentlich schriftliche Klassen- und Hausarbeiten. *Th. v. Jakowicki* (A. und B.).

7. Geschichte: 3 St. Geschichte des Mittel-alters nach dem Handbuche von Pütz. *Warnka* (A. und B.).

8. Mathematik: 3 St. Congruenz der Drei-ecke und Polygone, parallele Linien und Paralle-logramme. Von den 4 Species mit Monomen und Polynomen. *Wituski* (A.) *Ustymowicz* (B.).

9. Naturgeschichte: 1 St. Winter-Sem. Beschreibung der wirbellosen Thiere. Sommer-Sem. Systematik des Pflanzenreichs. Wiederholung des Cursus von Quarta. *Szymański* (A. und B.).

Quarta.

Cötus A. Ordin. G.-L. Dr. Łazarewicz.

Cötus B. Ordin. G.-L. Łukowski.

1. Religionslehre: katholische: 2 St. Lehre vom Glauben, Erklärung des apostol. Glau-

ustępów. *Moliński* (do W. Nocy; po W. Nocy *Foerster*) A., *Fehlberg* B.

3. Język polski: 2 godz.: Składnia podług gram. Małeckiego, w połączeniu z czytaniem prozai. ustęp. z Rymarkiewicza i deklamacye. 1 godz. Co 3 tygod. wypracow. 1 godz. *Krzesiński* (A.), *Szulc* (B.).

4. Język łaciński: 10 godz.: Nauka o przypadkach i główne prawidła o składni słowa w połączeniu z tłumaczeniem przykładów podług Fer. Schultza. 3 godz. Cezar: I. 1—30, II. 4 godz. Exerc. i Extemp. 1 godz. (III. A.) *Krzesiński*, (II. B.) *Moliński*. — Oddz. A: Owidyusz ks. I. w. 89—567; *Spychałowicz*; na pamięć nauczono się przeszło 100 wierszy. Oddz. B: Owid. III. 1—137, VII. 1—261, VIII. 725—878; *Fehlberg*.

5. Język grecki: 6 godz.: Z tych 5 godz. gram. od §. 32—§. 53. w połączeniu z tłumacze-niem przykładów z książki podług Engera. Tygod. Exerc. i Extemp. 1 godz. *Krzesiński* (A.) *Szulc* (B.).

6. Język francuzki: 2 godz.: Grammat. podług Studniarskiego, artykuł podziałowy, przy-imki, konjugacya regularna, ćwiczenia piśmienne w klasie i w domu tygodniowe. *T. Jakowicki*, (A. i B.).

7. Histor. powsz. 3 godz.: Dzieje wieków średnich, podług Pütza. Oddz. A. i B. *Warnka*.

8. Matematyka: 3 godz.: Przystawanie trójkątów i wieloboków. Równoległe linie i rów-noległoboki. Cztery działania z jedno- i wielo-wy-razami. *Wituski* (A.) *Ustymowicz* (B.).

9. Historya naturalna: 1 godz. W zimo-wem półroczu: opisywanie zwierząt bezkręgowych; w półroczu latow.: systematyka królestwa roślin-nego. Powtórz. kursu z IV kl. *Szymański*. (A i B).

Klasa IV.

Oddz. A.: N. g. Dr. Łazarewicz.

Oddz. B.: N. g. Łukowski.

1. Religia: katolicka: 2 godz.: Nauka o wie-rze, wykład składu apostolskiego, podług katech.

bensbekenntnisses, nach Deharbe's Katechismus, Wiederholung der biblischen Geschichte des A. T's. Lic. *Michalski* (A. und B.).

2. Deutsch: 4 St. Lese-, Sprech- und Schreibübungen, im ersten Semester Extemporal, im zweiten kleine Aufsätze. — Uebersetzen nach Schweminski's Lesebuch Th. II. Wiederholung der Syntax und Anfang der Satzlehre. *L. v. Jakowicki* (A.), *v. Jaroehowski* (B.).

3. Polnisch: 2 St. Satzlehre nach Małecky's Gramm. Lesen, Nacherzählen und Memoriren prosaischer und poetischer Stücke aus Rymarkiewicz. 1 Stunde. 2wöchentliche schriftliche Aufsätze 1 St. *v. Krzesiński* (A.), *Łukowski* (B.).

4. Lateinisch: 9 St. Cöt. A. Casuslehre u. das Wichtigste aus der Moduslehre nach der Grammatik von Ferd. Schultz. Uebersetzen aus dem Deutschen in's Lateinische nach der Aufgabensammlung von Ferd. Schultz. 4 St. Exercit und Extemp. 1 St. *Łazarewicz* (A.) *Łukowski* (B.) — Corn. Nep. 4 St. Conon, Lysand., Pelop., Agesil., Aristid., Iphicrat., Chabrias. *Łazarewicz* (A.). Corn. Nep., Pausanias, Aristides, Cimon, Lysand., Thras. Conon, Timoth., Ages. *Łukowski* (B.).

5. Griechisch: 4 St. Grammatik bis zum Verbum. Paradigma von *βουλεύω*. Uebersetzen passender Stücke aus Enger's Uebungsbuch. Exercitien und Extemporalien. *Fehlberg* (A.) *Jerzykowski* (B.).

6. Französisch: 2 St. Grammatik nach Studniarski bis zu den regelmässigen Verben nebst schriftlichen Uebungen. *Łazarewicz* (A.) *Rymarkiewicz* (B.).

7. Geschichte und Geographie: 3 St. Geschichte des Alterthums nach dem Handbuch des T. Berwiński. — Geographie von Deutschland, Frankreich und England nach Selten. *Rymarkiewicz* (A.) *Warnka* (B.).

8. Mathematik: 3 St. Die Formenlehre; Wiederholung der gewöhnlichen und der Decimalbrüche; die gebräuchlichen bürgerlichen Rechnungen. *Brutkowski* (A. und B.).

9. Naturgeschichte: 2 St. Im Winter-

X. Deharbe. Powtórzenie hist. św. Star. Zakonu. (A i B) X. *Michalski*.

2. Język niemiecki: 4 godz.: Czytanie i opowiadanie. Ćwiczenia piśmienne: w pierwsz. półroczu Extemporalia, w drugim wypracowania. — Tłomaczenie podług Schwemińskiego Cz. II. — Powtórzenie składni i początek nauki o zdaniu. — Oddz. A.: *L. Jakowicki*, oddz. B.: *Jaroehowski*.

3. Język polski: 2 godz.: Nauka o zdaniu podług gram. Małeckiego. Czytanie, opowiadanie i uczenie się na pamięć ustępów proz. i poet. z Rymarkiewicza 1 godz. Co 2 tygod. wypracow. 1 godz. *Krzesiński* (A) *Łukowski* (B).

4. Język łaciński: 9 godz.: Oddz. A.: Składnia przypadków i najważniejsze reguły z nauki o trybach, podług grammatyki Ferd. Schultza; tłumaczenie z niemieckiego na łacinę podług przykładów tegoż autora, 4 godz.; Exerc. i Extemp. 1 godz. Corn. Nep. 4 godz.: Conon, Lysand., Pelopid., Agesil., Aristid., Iphicr., Chabrias. Od. A. *Łazarewicz*. Oddz. B.: Corn. Nep., Paus., Aristid. Cimon, Lysander, Thrasyb., Conon, Timoth., Ages. *Łukowski*.

5. Język grecki: 4 godz.: Gramatyka aż do słowa; i *βουλεύω* jako paradigma. Tłomaczenie odpowiednich kawałków z książki Engera. Exer. i Extemp. (Oddz. A.) *Fehlberg*, (oddz. B.) *Jerzykowski*.

6. Język francuzki: 2 godz.: Grammat. podług Studniarskiego, aż do odmiany słów regularnych wraz z ćwiczeniami piśmiennymi. Oddz. A. *Łazarewicz*, oddz. B. *Rymarkiewicz*.

7. Historia i Jeogr.: 3 godz.: Dzieje starożytne podług T. Berwińskiego. — Jeografia Niemiec, Francyi i Anglii, podług Seltena. Oddz. A. *Rymarkiewicz*, oddz. B. *Warnka*.

8. Matematyka 3 godz.: Nauka o formach; powtórzenie ułamków zwyczajnych i dziesiętnych, rachunki praktyczne. *Brutkowski* (A. i B.).

9. Historia naturalna: 2 godz.: Zimą:

Semester: Beschreibung von Wirbelthieren. Im Sommer-Semester: Morphologie der Pflanzen und Beschreibung einiger Pflanzenarten. *Szymański* (A. und B.).

opis niektórych zwierząt grzbietowych. Latem: Morfologia roślin i opis niektórych gatunków roślin. *Szymański* (A. i B.).

Quinta.

Cötus A.: Ordin. G.-L. *Szymański*.

Cötus B.: Ordin. G.-L. Dr. *Kolanowski*.

1. Religionslehre: katholische 3 St. Biblische Geschichte des N. T's. nach Schuster. Aus dem Katechismus: Lehre von der Gnade, den h. Sacramenten und vom Gebete nach Deharbe's Katechismus. *Bielewicz* (A.), *Michalski* (B.).

2. Deutsch: 4 St. Wiederholung und Erweiterung der Formenlehre. Lesen, Uebersetzen und Nacherzählen deutscher Stücke nach Schweminski, Th. I. Uebersetzen aus dem Polnischen in das Deutsche aus Rymarkiewicz, Th. I. Sprechübungen und wöchentliche schriftliche Arbeiten. *Fehlberg* (A.), *Kolanowski* (B.).

3. Polnisch: 2 St. Die Lehre vom Satze mit besonderer Berücksichtigung der Interpunktion. Lesen und Deklamiren aus Rymarkiewicz. Th. I. Schriftliche Uebungen. v. *Jarochowski* (A.), *Laskowski* (B.).

4. Lateinisch: 9 St. Die ganze Formenlehre, bes. die verba irreg. nach der Grammatik von Molinski. Uebersetzen aus Jerzykowski's Lesebuch für V. Wöchentlich ein Extemporale, Memoriren einiger geles. Fabeln. *Szymański* (A.), *Kolanowski* (B.).

5. Französisch: 2 St. Grammatik und Uebersetzung nach Studniarski bis zur 28. Lection. *Rymarkiewicz* (A.), *Łazarewicz* (B.).

6. Rechnen: 3 St. Wiederholung der Lehre von den Brüchen, Auflösung von Beispielen der Regel de tri. Kopfrechnen. *Szymański* (A.), *Laskowski* (B.).

7. Geographie: 2 St. Australien, Amerika, Afrika, Asien; von Europa: Geographie Preussens. *Spychalowicz* (A.), *Warnka* (B.).

8. Schreiben: 2 St. *Ziętkiewicz* (A.), v. *Krzesiński* (B.).

Klassa V.

Oddz. A. Ordyn. N. g. *Szymański*.

Oddz. B. Ordyn. N. g. Dr. *Kolanowski*.

1. Religia: katolicka: 3 godz.: Historia św. Nowego Zakonu, podług Schustera historyi biblijnej. Z katechizmu: Wykład nauki o łasce, o sakramentach świętych i modlitwie, podług katechizmu X. Deharbe. X. *Bielewicz* (A.), X. *Michalski* (B.).

2. Język niemiecki: 5 godz.: Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach. Czytanie, tłumaczenie i opowiadanie niemieckich ustępów z ks. Schweminskiego I. Tłumaczenie z polskiego na niemieckie z Rymarkiewicza I. Ćwiczone w rozmawianiu po niemiecku, a co tydzień ćwiczenia piśm. *Fehlberg* (A.), *Kolanowski* (B.).

3. Język polski: 3 godz.: Nauka o zdaniu z uwzględnieniem interpunkcyi. Czytanie i deklamacye z Rymarkiewicza, Cz. I. Ćwiczenia piśm. *Jarochowski* (A.), *Laskowski* (B.).

4. Język łaciński: 9 godz.: Cała etymologia, mian. słowa nieregularne podł. Gram. Mol. Tłom. z Jerzykowskiego książ. na V, tygodniowe ćwiczenie piśmienne; na pamięć nauczone się kilka bajek. *Szymański* (A.), *Kolanowski* (B.).

5. Język francuzki: 2 godz. Gram. i tłum. podług Studniarskiego do lekcyi 28. *Rymarkiewicz* (A.), *Łazarewicz* (B.).

6. Rachunki: 3 godz.: Powtórzono naukę o ułamkach, rozwiązywane przykłady na regułę trzech. Rachunki pamięciowe. *Szymański* (A.), *Laskowski* (B.).

7. Jeografia: 2 godz.: Australia, Ameryka, Afryka, Azja; z Europy: jeografia Prus. *Spychalowicz* (A.), *Warnka* (B.).

8. Kaligrafia: 2 godz.: *Ziętkiewicz* (A.), *Krzesiński* (B.).

Sexta.

Cötus A.: Ordinarius G.-L. Laskowski.

Cötus B.: Ordinarius G.-L. Dr. Brutkowski.

1. Religionslehre: katholische. 3 St. Biblische Geschichte des A. T. nach Schuster. Aus dem Katechismus: Die Lehre vom Endziel des Menschen; Erklärung des apostol. Glaubensbekenntnisses nach Deharbe's Katechismus. *Michalski* (A. und B.).

2. Deutsch: 6 St. Leseübungen und Uebersetzen nach Schweminski's Lesebuch, Th. I. Formenlehre der regelmässigen Redetheile. — Sprech- und Schreibübungen; alle acht Tage ein Extemporale. v. *Jarochowski* (A.), *Fehlberg* (B.).

3. Polnisch: 2 St. Die Formenlehre der Nomina und Verba, der einfache Satz nach Małecki; Lesen, Wiedererzählen gelesener Stücke, Memorieren von Gedichten aus Rymarkiewicz I, schriftliche Uebungen alle 14 Tage. *Spychałowicz* (A. und B.).

4. Lateinisch: 10 St. Regelmässige und unregelmässige Formenlehre des Nomens, die regelmässige des Verbuns nach der Grammatik und dem Uebungsbuche von Molinski, wöchentlich ein Extemporale. (800) Vocabeln wurden memorirt. *Laskowski* (A.), *Brutkowski* (B.).

5. Geographie: 2 St. Die fünf Erdtheile im Allgemeinen; Europa und Amerika specieller mit besonderer Berücksichtigung der Sitten und Gebräuche einzelner Völker. *Laskowski*, im Sommer *Foerster* (A.), v. *Jarochowski* (B.).

6. Rechnen: 3 St. Die vier Species mit ganzen benannten und unbenannten Zahlen und von den gemeinen Brüchen, nach Brettner's Leitfaden. Kopfrechnen. *Brutkowski* (A.), *Laskowski* (B.).

7. Schreiben: 2 St. *Ziętkiewicz* (A. B.).

Vorschule.

Ordinarius: Rector *Ziętkiewicz*.

1. Religionslehre: 3 St. Lehre vom Glauben, von den Geboten und Gnadenmitteln nach dem kleinen Katechismus von Deharbe. Aus der biblischen Geschichte des A. T. nach Dr. Schuster's

Klassa VI.

Oddz. A. Ordyn. N. g. Laskowski.

Oddz. B. Ordyn. N. g. Dr. Brutkowski.

1. Religia: katolicka: 3 godz.: Historia św. Starego Zakonu, podług Schustera historyi biblijnej. Z katechizmu wyłożono naukę o przeznaczeniu człowieka i rozebrano skład apostolski podług katechizmu X. Deharbe. X. *Michalski* (A. i B.).

2. Język niemiecki: 6 godz.: Czytanie i tłumacz. podług Schweminskiego Cz. I. Nauka o częściach mowy regularnych. Opowiadanie; co tydzień extemporale w klasie. *Jarochowski* (A.), *Fehlberg* (B.).

3. Język polski: 2 godz.: Etymologia imion i słów, zdanie pojedyncze podług Małeckiego; czytanie i opowiadanie ustępów czytanych, na pamięć uczono się wierszy z Rymarkiewicza I, ćwiczenia piśmienne co 2 tygodnie. *Spychałowicz* (A. i B.).

4. Język łaciński: 10 godz.: Etymologii o imieniu, część foremna i nieforemna; etymologii o słowie część foremna, podług gram. i zadań do tłumaczenia Molińskiego; tygodniowo ćwiczenia piśmienne. Nauczono się (800) wyrazów. *Laskowski* (A.), *Brutkowski* (B.).

5. Geografia: 2 godz.: Pięć części ziemi w ogólnych zarysach: Europa i Ameryka dokładniej, z uwzględnieniem zwyczajów i obyczajów ludów. *Laskowski*, w półr. zim. *Foerster*, (A), *Jarochowski* (B.).

6. Rachunki: 3 godz.: Cztery działania z całemi nieoznaczonymi i oznaczonymi liczbami i prostymi ułamkami, podług Brettnera. Rachunki pamięciowe. *Brutkowski* (A.), *Laskowski* (B.).

7. Kaligrafia: 2 godz.: *Ziętkiewicz* (A. i B.).

Klassa przygotowawcza.

Ordyn. Rector *Ziętkiewicz*.

1. Religia: 3 godz.: Nauka [o wierze o przykazaniach i o środkach łaski bożej, podług mniejszego katechizmu X. Deharbe. Z historyi biblijnej Star. Testamentu rzeczy najważniejsze od

Handbuch, das Allerwesentlichste von der Erschaffung der Welt anfangend bis zur Geschichte der Könige. *Michalski*.

2. Deutsch: 10 St. Die Lehre von den Redetheilen und besonders vom Substantiv, Adjectiv und Verbum. — Lesen, Uebersetzen und Wiedererzählen aus Schwemiński I. Schriftliche Uebungen. Memoriren. *Ziętkiewicz*.

3. Polnisch: 6 St. Die Lehre vom einfachen Satze, vom Substantiv, Adjectiv und Verbum. Lesen und Uebersetzen aus Rymarkiewicz I. Schriftliche Uebungen und Memoriren. *Ziętkiewicz*.

4. Rechnen: 4 St. Die vier Species mit unbennannten und benannten Zahlen; Kopfrechnen. *Ziętkiewicz*.

5. Geographie: 1 St. Die fünf Erdtheile im Allgemeinen, nach Selten. *Ziętkiewicz*.

6. Kaligraphie: 2 St.: Die kleinen und grossen Buchstaben. *Ziętkiewicz*.

7. Gesang: 1 St. Combinirt mit Sexta.

C. Fertigkeiten.

a) Zeichnen: **Sexta** 2 St. Zeichnen von gerad- und krummlinigen symmetrischen Figuren nach der Tafel. **Quinta** 2 St. Im ersten Halbjahr Zeichnen von gerad- und krummlinigen Figuren mit Berücksichtigung der Perspective nach der Tafel; im zweiten Halbjahr Arabesken nach Vorlegeblättern. **Quarta** 1 St. Fortsetzung des Zeichnens von Arabesken nach Vorlegeblättern, Uebung im Schattiren. Allgemeine Zeichenstunde 2 St. für Schüler der höheren Klassen.

b) Gesang: **Sexta** 2 St. Treff- und rhythmische Uebungen im Gebiet der C dur-Tonleiter. **Quinta** 2 St. Kenntniss sämtlicher Tonarten verbunden mit entsprechenden Uebungen. Chorgesang 2 St. für die geübteren Schüler aus allen Klassen. *Schön*.

c) Turnübungen: Die Schüler aller Klassen nahmen im Sommersemester zweimal wöchentlich in drei besonderen Abtheilungen unter der Leitung der Gymnasiallehrer *Th. v. Jakowicki* und *Dr. Lazarewicz* an den Turnübungen Theil.

stworzenia świata począwszy, aż do historii królów. X. *Michalski*.

2. Język niem.: 10 godz.: Nauka o częściach mowy, a w szczególności o rzeczowniku, przymiotniku i słowie; czytanie, tłumaczenie i opowiadanie z Schweminskiego, część I. Ćwiczenia piśmienne i pamięciowe. *Ziętkiewicz*.

3. Język polski: 6 godz. Nauka o zdaniu pojedynczym, o rzeczowniku, przymiotniku i słowie; czytanie, tłumaczenie z Rymarkiewicza, część I. Ćwiczenia piśmienne i pamięciowe. *Ziętkiewicz*.

4. Rachunki: 4 godz.: Cztery działania z liczbami nieoznaczonymi i oznaczonymi; rachunki pamięciowe. *Ziętkiewicz*.

5. Jeografia: 1 godz. Pięć części świata w ogólności, podług Seltena. *Ziętkiewicz*.

6. Kaligrafia: 2 godz.: Wielkie i małe litery. *Ziętkiewicz*.

7. Śpiew: 1 godz. z Sextą wspólnie.

C. Sztuki.

a) Rysunki: **Kl. VI.** 2 godz.: rysowanie z tablicy figur prosto-i krzywoliniowych symetrycznych. **Kl. V.** 2 godz.: w półroczu zimowym rysowanie z tablicy figur prosto i krzywo liniowych z uwzględnieniem perspektywy; w półroczu letowym rysowanie arabesków podług wzorów. **Kl. IV.** 1 godz.: dalszy ciąg rysunku arabesków, ćwiczenia w cieniowaniu. Wspólne lekcje rysunków: 2 godz. dla uczniów klass wyższych.

b) Śpiew: **Kl. VI.** 2 godz. Ćwiczenia w śpiewie z C-dur. **Kl. V.** 2 godz. Nauka w śpiewaniu z różnych tonów połączona z odpowiednimi ćwiczeniami. W 2 godzinach choralny śpiew na głosy dla uczniów z wszystkich klass. *Schön*.

c) Gimnastyka: Uczniowie wszystkich klass w półroczu letowym dwa razy na tydzień odbywali ćwiczenia gimnastyczne w dwóch oddziałach pod kierunkiem nauczycieli gimnazjalnych: *T. Jakowickiego* i *Dra Lazarewicza*.

Aufgaben zu den schriftlichen Ausarbeitungen in den obersten Klassen.

(Zadania do wypracowań piśmiennych w klassach najwyższych).

Ober-Prima.

a) Im Lateinischen: (w języku łacińskim): 1. De Cimonis in r. p. gerenda consilii. — 2. Primum bellum Punicum comparatur cum Hannibalico. — 3. Quantum bella persica tum profuerint, tum nocuerint Graecis, demonstratur. — 4. Sulla quid in constituenda republica potissimum spectaverit quaeritur. — 5. Describatur rixa inter Achillem et Agamemnonem orta. — 6. Vis consilii expers mole ruit sua. — 7. P. Scipionis Africani maioris laudes. — 8. Qua via ac ratione Marius ad primum consulatum pervenerit? — 9. Otia dant vitia.

b) Im Deutschen: (w języku niemieckim): 1. Welche Gedanken und Gefühle weckt der Anblick der Natur in verschiedenen Menschen, und welche sollte er in jedem wecken. 2. Versuch einer Charakteristik Timoleon's nach Plutarch. 3. Stoff und Form der deutschen Satire im 17. Jahrhundert. 4. Eile nie, auch wo du Hast hast; Ruhe liebt, wer Hast hasst. (Chrie.) 5. Welchen Einfluss übt Iphigenie in Goethe's gleichnamigem Drama auf die Taurier aus? — 6. Welche Ansicht entwickelt Lessing in seiner Hamburgischen Dramaturgie über das Verhältniss des historischen Drama's zur Geschichte. 7. Schön ist der Friede; Aber der Krieg auch hat seine Ehre. 8. Alexander der Grosse und Carl XII. (eine Vergleichung). 9. Der Gottsched-Bodmer'sche Streit und die sächsische Schule.

c) Im Polnischen: (w języku polskim): 1. Złożenie decemwirów z przywłaszczonéj władzy. — 2. Nie w sobie, lecz w drugich widzieć człowiek powinien cel swego życia. — 3. Świeca ludziom usługując, sama się trawi. — 4. Wiek Zygmunowski w czém przed innymi wiekami literatury polskiéj celuje? — 5. Jakim sposobem dochodzimy do poznania siebie samego? — 6. Jakich sposobów używali Grecy do wydobycia się z pod jarzma macedońskiego? — 7. Osnowa „Barbary Raziwiłównéj“ tragiedyi Felińskiego. — 8. Czy lepiej być kochanym, czy podziwianym od świata?

Unter-Prima.

a) Im Lateinischen: (w języku łacińskim): 1. De rebus a Romulo rege gestis (Klassenarbeit). — 2. Quibus ante Punica bellis res Romanae maxime creverint. — 3. De Themistoclis in rempublicam Atheniensium meritis. — 4. De pugna ad Cannas commissa. — 5. De Thebanorum principatu. — 6. De quatuor locis, in quos honesti viam atque naturam divisit Cicero. — 7. De rebus a Leonida Lacedaemoniorum rege gestis. — 8. Marius patriae suae et salutis et pestis. — 9. Comparantur Aristides et Themistocles Athenienses. — 10. Primis belli Punici secundi annis Hannibalem Romanos consilio et calliditate potius quam vi armorum superasse demonstratur. — 11. Quae res Ciceronem impulerunt, ut, senex, philosophiae studia revocaret? (Extemporale).

b) Im Deutschen: (w języku niemieckim): Wodurch sucht Cicero in der Rede „pro lege Manilia“ das römische Volk zu einer energischen Fortsetzung des Mithridatischen Krieges zu bewegen? — 2. Rückkehr der Israeliten nach Kanaan, und Rückkehr der Herakliden (eine Vergleichung). — 3. Die Tauben von Venedig. (Eine Uebersetzung aus dem Polnischen). — 4. Ueber die ältesten poetischen Denkmäler der deutschen Literatur mit Berücksichtigung der mitgetheilten Proben. — 5. Die Wurzel der Wissenschaft ist bitter, die Frucht aber süß. (Chrie). — 6. Wodurch

lässt sich Wallenstein in Schillers gleichnamigem Trauerspiel endlich bestimmen, offen gegen den Kaiser aufzutreten? — 7. Das Meerauge in den Karpathen (eine Uebersetzung aus dem Polnischen). — 8. Wodurch beweist Lessing in seinem Laokoon, dass nicht edle Einfalt und stille Grösse, sondern Schönheit das Grundgesetz der griechischen Kunst gewesen sei? — 9. Was hat die Menschheit durch die Schifffahrt und den Seehandel gewonnen? — 10. Führt Odysseus bei Homer mit Recht den Beinamen „πολίποσθος“. — 11. Ueber die Sinneswahrnehmung und Sinnestäuschung. — 12. Welche Ansicht entwickelt Cicero in seiner Pflichtenlehre in Betreff der vier sogenannten Cardinaltugenden? — 13. Das Meerauge in den Karpathen, (eine Uebersetzung aus dem Polnischen). (Schluss).

e) Im Polnischen: (w języku polskim): 1. Jak na nas działa widok natury? — 2. Unia Lubelska. — 3. Ulepszenia, które Stefan Batory poczynił i poczynić jeszcze zamierzał. — 4. Cesarze niemieccy z domu saskiego nie zdołali złamać władzy arystokracji. — 5. Co utrzymało, a co podkopywało znaczenie kraju za Zygmunta III? — 6. Prawdziwa nauka trudem się tylko skarbi. — 7. Różnica pomiędzy przyjaźnią w młodości, a w późniejszym wieku zawartą. — 8. Walki Welfów i Gibellinów w Niemczech. — 9. Które gałęzie literatury za ostatnich Jagiellonów szczególnie kwitnęły i dla czego?

Ober-Secunda.

a) Im Deutschen: (w języku niemieckim): 1. Verschiebe nicht auf Morgen, was heute geschehen muss. — 2. Veranlassung, Inhalt und allgemeine Ideen der Ballade Schiller's „Der Handschuh“. — 3. Durch welche Mittel hat A. Bürger seine Ballade „Lenore“ so ergreifend zu machen gewusst? — 4. Was haben die Römer durch die samnitischen Kriege erreicht? — 5. Gedankengang und Inhaltsangabe des Schiller'schen Prologs zu Wallenstein. — 6. Was muss der Jugend den Mangel an Erziehung ersetzen? — 7. Wie soll der Schüler seine Zeit anwenden? — 8. Wallenstein's Antheil am dreissigjährigen Kriege, nach Schiller. — 9. Der Krieg ist schrecklich, wie des Himmels Plagen, doch ist er gut, ist ein Geschick wie sie (Schiller).

b) Im Polnischen: (w języku polskim): 1. Moje postanowienia przy rozpoczęciu nowego roku szkolnego. — 2. Konrad Wallenrod a Margier. (porównanie). — 3. W jaki sposób Jan Zamojski przyszedł do władzy i jak ję użył dla dobra kraju? — 4. Na czym polega szczęście człowieka? — 5. Amelia w dramacie Słowackiego „Mazepa“ nie jest postacią dramatyczną? — 6. Trzy najwznieślijsze genjusze w literaturze polskiej. — 7. Świat za tysiąc lat (Fantazya). — 8. Lelewel, panowanie Zygmunta III. jak przedstawił?

Unter-Secunda A.

a) Im Deutschen; (w języku niemieckim): Ueber den Einfluss des Umganges auf die Jugend. (Klassenarbeit). 2. Die Entdeckung von Amerika. 3. a) Ueber die wahre Freundschaft. b) Vorgethan und nachbedacht, hat manchen in gross Leid gebracht. 4. Erinnerung und Hoffnung sind die besten Trösterinnen im Unglücke. (Extemp.). 5. Inhaltsangabe des ersten Gesanges von Göthe's „Hermann und Dorothea“. 6. a) Bescheidenheit, eine Zierde der Jugend. b) Ueber die Kunst des Menschen und die Kunstfertigkeiten der Thiere. (Klassenarbeit). 7. Verbindet oder trennt das Meer die Völker? 8. a) Der Verlust der Zeit ist unersetzlich. b) Ideengang in Schiller's „Klage der Ceres“. 9. a) Die Heimkehr, (eine selbsterfundene Erzählung). b) Charakteristik des Gastwirth's zum goldenen Löwen nach Göthe's „Hermann und Dorothea“. 10. a) Welchen Nutzen gewährt uns

das Studium der Mathematik? *b)* Charakteristik des Alcibiades. 11. Wie müssen wir das Andenken derer feiern, die sich um uns verdient gemacht haben?

a) Im polnischen: (w języku polskim): 1. Złoto i żelazo; ich korzyści i szkody. — 2. Sprowadzenie Krzyżaków do Polski. — 3. Siódmy list Krasickiego zamieniony na prozę. — 4. Treść czytanéj książki. (w klasie). — 5. Czy oklaski czy powszechne milczenie w teatrze jest pochlebniejsze dla aktora? — 6. Bunt Chmielnickiego jakie szkodliwe miał skutki? — 7. Opisanie „Wieści“ podług Owidiusza (w Przemian ks. XII. w. 39—63) i porównanie jéj z „Wieścią“ Wirgiliusza (Aen. ks. IV. w. 173—197). — 8. Nie wszystko złoto, co się świeci; Bije blask często od szychowych nici. — 9. O stanie Grecji pod panowaniem Rzymskiem. — 10. Odwiedziny Telemacha u Menelausza (w klasie).

Unter-Secunda B.

a) Im Deutschen; (w języku niemieckim): Die Kraniche des Ibis. (Eine Erzählung nach Schiller's Ballade). — 2. Inhaltsangabe des 1. Gesanges von Hermann und Dorothea. — 3. Zusammenhang des zweiten Gesanges mit dem ersten in Hermann und Dorothea. — 4. Die Annehmlichkeiten des Winters. — 5. Die Bedeutung der Schlacht bei Marathon und das Verdienst des Miltiades. — 6. Inhaltsangabe eines zuletzt gelesenen Buches. (Klassenarbeit). — 7. Welchen Männern verdankt Athen seine politische Machtstellung? — 8. Die Bedeutung des Meeres. — 9. Ein Schüler fordert brieflich seinen Freund zu einer Ferienreise in's Gebirge auf. — 10. Der römische Heldenmuth im Kriege mit Porsenna.

b) Im Polnischen: (w języku polskim): 1. Przez co sobie Dąbrówka i Jadwiga zasłużyły na wdzięczną pamięć narodu? — 2. O wartości zdrowia. — 3. O Homerze i jego poezji. — 4. Porównanie wieku młodzieńczego z wiosną. — 5. Czasy Mieczysława I. w historii polskiej. — 6. Charakterystyka Miecznika w poemacie „Marya“ Malczewskiego. — 7. O korzyściach mieszkańców wielkiego miasta (w klasie). — 8. *a)* Porównanie Alcibiadesa z Peryklosem, *b)* Stan Aten za Peryklesa. — 9. O poszanowaniu wieku sędziwego. — 10. Stefan Batory.

Aufgaben zu den Abiturientenarbeiten.

(Zadania do wypracowań abiturientów.)

a) Deutscher Aufsatz: Ueber die wichtigsten Bestimmungen des westphälischen Friedens und ihren Einfluss auf das deutsche Reich.

b) Polnischer Aufsatz: Wiek Zyguntowski a Stanisławowski, oba klasyczne, w czem od siebie różne?

c) Lateinischer Aufsatz: Cn. Pompeji Magni laudes.

d) Mathematische Aufgaben: Aufzulösen: $x^2 + y\sqrt{xy} = 648$ und $y^2 + x\sqrt{xy} = 324$. — Wenn 12600 Thlr. auf einfache Zinsen ausgethan und jedes Jahr 400 Thlr. zugelegt werden, wie viel Jahre müssen diese zu $5\frac{1}{2}\%$ stehen, um 10725 Thlr. an Gesamtzinsen zu geben? — Von einem Punkte ausserhalb eines Kreises sind nach dessen Peripherie zwei gerade Linien von 16^m und 24^m Länge unter einem Winkel von $38^\circ 24'$ gezogen, und die nach dem Treffungspunkten derselben gezogenen Radien bilden einen Centriwinkel von $81^\circ 42'$; wie gross ist der zu diesem Centriwinkel gehörende Kreisabschnitt? — Das Volumen eines in einer Kugel eingeschriebenen geraden gleichseitigen

Cylinders ist $v=24$ kub. dm.; wie gross ist der über einer Grundfläche desselben liegende Kugelabschnitt? — Die Geographische östliche Länge von Königsberg sei $38^{\circ} 9' 39''$, die nördliche Breite $54^{\circ} 42' 50,6''$; die östliche Länge von Madrid $13^{\circ} 59' 6''$, die nördliche Breite $40^{\circ} 24' 29,7''$; man soll die kürzeste Entfernung dieser Städte auf der Erdoberfläche berechnen.

II. Verordnungen der vorgesetzten Behörden von allgem. Interesse.

1. *Vom 23. October 1871.* Ein Verzeichniss derjenigen Civilbeamten bei der Anstalt ist einzureichen, welche zum Empfange der Kriegsdenkmünze für Nichtkombattanten berechtigt sind.

2. *Vom 3. November 1871.* Die Zulassung zur Portepfeeführerprüfung ist von der Beibringung eines von einem Gymnasium oder einer Realschule erster Ordnung ausgestellten Zeugnisses der Reife für Prima abhängig; nähere Bestimmungen über die Ausstellung eines solchen Zeugnisses sowie über die Prüfung derjenigen jungen Leute, welche, ohne Schüler der Anstalt zu sein, sich ein solches Zeugniß erwerben wollen.

3. *Vom 8. November 1871.* Die Aufnahme neuer Schüler ist auch von der Beibringung eines Attestes über die stattgehabte Impfung resp. Revaccination abhängig zu machen.

4. *Vom 4. März 1872.* Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 29. Februar 1872, wonach hinfort die Dispensation vom Religionsunterricht zulässig ist, sofern ein genügender Ersatz dafür nachgewiesen wird; ob der Ersatz genügt, entscheidet die Aufsichtsbehörde der Anstalt, an welche die betreffenden Anträge zu richten sind. Während der Zeit ihres kirchlichen Katechumenen- oder Confirmanden-Unterrichts sind die Schüler nicht genöthigt, an dem daneben bestehenden Religionsunterrichte derselben theilzunehmen. An der Zugehörigkeit der religiösen Unterweisung zu der gesammten Aufgabe der höheren Lehranstalten, so wie an dem Lehrziel des Religions-Unterrichts

II. Rozporządzenia władz wyższych, mogące obchodzić publiczność.

1. *Z dnia 23 Października 1871.* Przesłać się ma spis tych urzędników cywilnych przy instytucie, którzy do odebrania medalu wojennego dla niewalczących są uprawnieni.

2. *Z dnia 3 Listopada 1871.* Przypuszczenie do popisu na podchorążego czyni się zależnem od dostawienia świadectwa dojrzałości naukowej do klasy I (najwyższej) gimnazjum, lub szkoły realnej pierwszego rzędu; podają się oraz bliższe objaśnienia i przepisy co do wystawienia takowego świadectwa, jako też co do popisu tych młodzieńców, którzy, niebędąc uczniami instytutu, chcieliby świadectwo rzeczzone otrzymać.

3. *Z dnia 8 Listopada 1871.* Przyjmowanie nowych uczniów ma się także zależnem czynić od dostawienia świadectwa co do szczepienia ospy, lub onego powtórzenia.

4. *Z dnia 4 Marca 1872.* Podaje się do wiadomości rozporządzenie ministeryalne z dnia 29 Lutego 1872 r. według którego uwolnienie od nauki religii może nastąpić, skoro w to miejsce dostateczne wykaże się zastąpienie tej nauki. Czy to zastąpienie jest dostatecznem, o tém rozstrzyga zwierzchnia władza instytutu, do którego odnośne podania powinny być wystósowane. W czasie nauki dla katechumenów lub konfirmandów udzielanej przez kościół, uczniowie instytutu nie są obowiązani do brania udziału w nauce religii obok tego istniejącej. Przez rozporządzenie powyższe niezmienia się nic co do związku między religijnem oświeceniem, a ogólnem zadaniem wyż-

derselben wird durch vorstehende Bestimmungen nichts geändert.

5. *Vom 4. März 1872.* Durch den Beitritt mehrerer höherer Schulanstalten zum Verbands-Programmen-Austausches erhöht sich die Anzahl der einzureichenden Programme auf 359 Exemplare,

6. *Vom 8. April 1872.* Der Director wird auf die im Verlage von F. Schneider und Comp. in Berlin erschienenen Schriften „Die Militair-Literatur seit den Befreiungskriegen“ und „Das eiserne Kreuz; Von Theodor Freiherr von Troschke“ als zur Anschaffung für die Anstalts-Bibliothek geeignet aufmerksam gemacht.

7. *Vom 10. April 1872.* Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 30. März 1872, wodurch dem Königlichen Provinzial-Schul-Collegium anheimgestellt wird, für diejenigen Anstalten, wo einzelne Lehrer die in diesem Jahre ausnahmsweise in der Pfingstwoche zu Leipzig abzuhaltende 28. Versammlung deutscher Philologen und Schulmänner zu besuchen wünschen, die Ermächtigung zu solchen Anordnungen zu ertheilen, durch welche dies ermöglicht wird; und Aufforderung zur Anzeige, falls an der hiesigen Anstalt eine Aenderung der Pflingstferien gewünscht werden sollte.

8. *Vom 30. Mai.* Mittheilung der für die im nächsten Jahre abzuhaltende Directoren-Conferenz zur Besprechung ausgewählten Themata, mit der Veranlassung, diese Themata in Conferenzen des Lehrer-Collegiums einer eingehenden Berathung zu unterziehen und die von einzelnen Lehrern eingereichten Referate und Correferate, so wie die in den Conferenzen aufzunehmenden ausführlichen Protokolle demnächst einzureichen.

9. *Vom 31. Mai 1872.* Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 18. Mai 1872, wonach hinfür allgemein, soweit nicht besondere Verhältnisse, z. B. der Eintritt der beweglichen Feste, eine andere Anordnung nöthig machen, der Schluss der Lectionen vor den Ferien am Sonnabend und der Wiederaufgang am Montag erfolgen soll.

scher Institute wissenschaftlicher, und nicht in dem Bereiche der Religion in den besagten Instituten.

5. *Z. d. 4. März 1872.* Durch die Anknüpfung einiger höherer Institute zu dem Verbands-Programmen-Austausches, die Anzahl der einzureichenden Programme auf 359 Exemplare,

6. *Z. d. 8. April 1872.* Der Director wird auf die im Verlage von F. Schneider und Sp. in Berlin unter dem Titel: „Literatur militair od czasu wojen oswoobodzenia“ auch „Kreuz eiserne“, durch den Baron Teodor Troschke, als für die Anschaffung für die Anstalts-Bibliothek geeignet aufmerksam gemacht.

7. *Z. d. 10. April 1872.* Die Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 30. März 1872, durch die dem Königlichen Provinzial-Schul-Collegium anheimgestellt wird, für diejenigen Institute, wo einzelne Lehrer die in diesem Jahre ausnahmsweise in der Pfingstwoche zu Leipzig abzuhaltende 28. Versammlung deutscher Philologen und Schulmänner zu besuchen wünschen, die Ermächtigung zu solchen Anordnungen zu ertheilen, durch die dies ermöglicht wird; und Aufforderung zur Anzeige, falls an der hiesigen Anstalt eine Aenderung der Pflingstferien gewünscht werden sollte.

8. *Z. d. 30. Mai 1872.* Die Mittheilung der für die im nächsten Jahre abzuhaltende Directoren-Conferenz zur Besprechung ausgewählten Themata, mit der Veranlassung, diese Themata in Conferenzen des Lehrer-Collegiums einer eingehenden Berathung zu unterziehen und die von einzelnen Lehrern eingereichten Referate und Correferate, so wie die in den Conferenzen aufzunehmenden ausführlichen Protokolle demnächst einzureichen.

9. *Z. d. 31. Mai 1872.* Die Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 18. Mai 1872, wonach hinfür allgemein, soweit nicht besondere Verhältnisse, z. B. der Eintritt der beweglichen Feste, eine andere Anordnung nöthig machen, der Schluss der Lectionen vor den Ferien am Sonnabend und der Wiederaufgang am Montag erfolgen soll.

10. *Vom 11. Juli 1872.* Durch Ministerial-Rescript vom 4. Juli 1872 wird bestimmt, dass die bei den Gymnasien und anderen höheren Unterrichtsanstalten bestehenden religiösen Vereine aufzulösen sind, dass den Schülern die Theilnahme an religiösen Vereinen zu verbieten ist und dass Zuwiderhandlungen gegen dies Verbot disciplinarisch, nöthigenfalls durch Entfernung von der Anstalt zu bestrafen sind.

10. *Z dnia 11 Lipca 1872.* Na mocy re-skryptu ministeryalnego z dnia 4 Lipca 1872 stanowi się, iż stowarzyszenia religijne, istniejące w gimnazyach i innych wyższych zakładach naukowych, mają być rozwiązane; że uczniom zakazać się ma branie udziału w stowarzyszeniach religijnych, że przekroczenie tego zakazu w razie potrzeby przez wydalenie z instytutu dyscyplinarnie ma być ukaranem.

III. Chronik des Gymnasiums.

Am 16. October 1871 um 9 Uhr Vormittags wurde das neue Schuljahr mit feierlichem Gottesdienste und darauf folgendem Unterricht begonnen.

Mit dem Schluss des vorigen Schuljahres verliess uns der Schulamts-Kandidat Zenkteller — s. vorj. Programm S. 19 —, um sich nach Ostrowo zur Fortsetzung seines Probejahres und Uebnahme der Functionen eines Hilfslehrers an dem dortigen Gymnasium zu begeben. Dagegen sind im Laufe dieses Schuljahres unserer Anstalt zur Abhaltung ihres Probejahres zwei Schulamts-Kandidaten Spychałowicz und Dr. Foerster überwiesen worden, von denen der erstere am 15. Januar, letzterer am 10. April d. J. sein Probejahr antrat.

Einen schmerzlichen Verlust erlitt die Anstalt durch den am 11. November 1871 erfolgten Tod des Oberlehrers Dr. Ignaz Sikorski. Derselbe, am 31. Juli 1812 in Posen geboren, begann seine Lehrthätigkeit am 1. Januar 1847 bei dem hiesigen Marien-Gymnasium, wurde am 1. October 1850 an das Gymnasium in Ostrowo und von dort 1851 als Oberlehrer an das Gymnasium in Trzemeszno versetzt, alsdann nach Aufhebung der letzteren Anstalt seit dem 1. Januar 1865 an dem hiesigen Marien-Gymnasium zunächst provisorisch beschäftigt und am 1. October 1870 definitiv als sechster Oberlehrer angestellt. Leider sollte die Anstalt sich nicht lange mehr seiner erspriessli-

III. Kronika gimnazjalna.

Dnia 16 Października 1871, po odprawieniu uroczystego nabożeństwa o godzinie 9, rozpoczęto nowy bieg nauk.

Z końcem przeszłego roku szkolnego opuścił nas kandydat do urzędu nauczycielskiego pan Zenkteller (zob. przeszłoroczny program str. 19) aby się udać do Ostrowa, celem ukończenia swego roku próby i objęcia czynności nauczyciela pomocniczego przy tamecznem gimnazjum. W to miejsce przekazano nam, dla odbycia roku próby, w ciągu bieżącego roku szkolnego dwóch kandydatów wyższego zawodu nauczycielskiego, to jest: pp. Spychałowicza i Dra Förstera, z których pierwszy dnia 15 Stycznia, drugi dnia 10 Kwietnia rb. swój rok próby rozpoczął.

Dotkliwą stratę poniósł instytut dnia 11 Listopada 1871 r. przez zgon Wyższego Nauczyciela Dra Ignacego Sikorskiego. Urodzony w Poznaniu d. 31 Lipca 1812 r., rozpoczął on czynność nauczycielską dnia 1 Stycznia 1847 r. przy tutajszem gimnazjum św. Maryi Magdaleny; następnie przeniesiony został dnia 1 Października 1850 do gimnazjum w Ostrowie, a ztąd przeszedł r. 1851 jako nauczyciel wyższy do gimnazjum w Trzemesznie; po zniesieniu tego instytutu od 1 Stycznia 1865 naprzód zatrudniony tymczasowo przy tutajszem gimnazjum św. Maryi Magdaleny, otrzymał tu na dniu 1 Października 1870 r. stałą posadę jako szósty nauczyciel wyższy. Niestety,

chen Lehrthätigkeit erfreuen, denn schon im folgenden Sommersemester stellten sich die schmerzlichen, von dem Kranken mit grösster Ergebung getragenen Leiden ein, von denen er erst durch den Tod befreit werden sollte. Am 14. November des Morgens wurde das Traueramt in der Gymnasialkirche abgehalten und geleiteten ihn Nachmittags Lehrer und Schüler zur letzten Ruhestätte, tief betrübt über den Verlust eines so eifrigen und gewissenhaften Lehrers und eines lieben Mitarbeiters von unwandelbarer Treue und seltener Biederkeit des Charakters. Friede seiner Asche!

In die durch den Tod des Oberlehrers Dr. Sikorski erledigte 6. Oberlehrerstelle wurde laut Verfügung vom 11. Mai 1872 der bisherige zweite ordentliche Lehrer Dr. Wituski; in die 2. ordentliche Lehrerstelle Th. v. Jakowicki, in die 3. o. L. Szymański, in die 4. o. L. Dr. Łazarewicz, in die 5. o. L. Laskowski, in die 6. o. L. Dr. Brutkowski, in die 7. o. L. Dr. Kolanowski befördert und die 8. o. L. dem bisherigen Hilfslehrer Fehlberg verliehen, welchem der unterzeichnete Director unter Hinweisung auf den bereits geleisteten Dienst vor den in der grossen Aula versammelten Lehrern und Schülern die Bestallung aushändigte.

Wenn auf diese Weise ein Theil der Lehrer einer sehr erwünschten Erhöhung des Dienstehommens sich zu erfreuen hatte, so können wir nicht dankbar genug es anerkennen, dass Se. Excellenz der Herr Minister uns zu Gehaltszulagen vom 1. Januar 1872 ab einen Staatszuschuss von jährlich 2,210 Thal. bewilligte, wovon 2 Stellen zu je 200, 2 zu je 150, 12 zu je 100, 1 zu 75, 6 zu je 50 Thalern Gehaltszulagen erhielten.

Am 22. März beging die Anstalt das Geburtsfest Sr. Majestät unseres Kaisers und Königs in üblicher Weise mit feierlichem Gottesdienst in der Gymnasialkirche und darauf in einem Schulakt

niemal institut nasz cieszyć się już długo skuteczną jego działalnością nauczycielską! Już bowiem w następnem półroczu letowem odezwały się dolegliwe, a z taką powolnością przez chorego znoszone, cierpienia, od których dopiero śmierć go uwolniła. Dnia 14 Listopada z rana odprawiło się w kościele gimnazjalnym żałobne nabożeństwo, a po obiedzie nauczyciele i uczniowie odprowadzili zwłoki jego na miejsce ostatniego odpoczynku, w głębokim pogrążeni smutku, z powodu straty tak gorliwego a tak sumiennego nauczyciela, tudzież współpracownika ulubionego, który odznaczał się niezmienną wiernością i rzadką charakteru prawością. Pokój popiołom jego!

Stósownie do rozporządzenia z dnia 11 Maja 1872 na miejsce szóstego Nauczyciela wyższego, opróżnione przez zgon Dra Sikorskiego, posunął się dotychczasowy drugi nauczyciel etatowy Dr. Wituski; na drugie miejsce nauczyciela etatowego, T. Jakowicki; na trzecie N. g. Szymański; na czwarte Dr. Łazarewicz; na piąte N. g. Laskowski; na szóste Dr. Brutkowski; na siódme N. g. Dr. Kolanowski; a ósme miejsce nauczyciela gimnazjalnego otrzymał dotychczasowy nauczyciel pomocniczy Fehlberg, któremu niżej podpisany dyrektor, w krótkiej przemowie odnosząc się do już wykonanej przysięgi służbowej, w obec zgromadzonych nauczycieli i uczniów na wielkiej sali popisowej wręczył patent odnośny.

Jak z jednej strony część jakaś nauczycieli tym sposobem ucieszyła się nader pożądanem podwyższeniem służbowego dochodu, tak téż z drugiej strony niezdołamy z dostateczną uznać wdzięcznością tego, że Jego Excelencya Pan Minister od dnia 1 Stycznia 1872 na podwyższenie pensyi wyznaczył dla nas dodatek skarbowy wynoszący 2,210 tal., z którego 2 miejsca otrzymały po 200, 2 po 150, 12 po 100, 1 otrzymało 75, 6 po 50 tal. podwyższenia pensyi.

Dnia 22 Marca w zwykły sposób obchodził institut uroczystość narodzin Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości przez odbycie uroczystego nabożeństwa w kościele gimnazjalnym, a następnie

mit Gesang und einer vom Prof. Dr. Jerzykowski gehaltenen Festrede in der mit Blumen und Gewächsen geschmückten Aula.

Am 11. Mai wurde der Frühlingsspaziergang nach dem benachbarten Victoria-Park und dem Eichwald unternommen. Das schönste Wetter begünstigte dieses unter Turnübungen, Spielen und Gesang in der heitersten Stimmung verlebte, durch keine Störung getrübt Frühlingsfest.

Theils vor, theils nach den Sommerferien waren zur Wiederherstellung ihrer Gesundheit beurlaubt der unterzeichnete Director auf 14 Tage, der Oberlehrer Schweminski auf 4 Wochen und der ordentliche Lehrer Laskowski auf 6 Wochen. Leider wurden auch sonst während des Schuljahres öfter einzelne Lehrer in Folge von Erkrankungen ihrer Amtsthätigkeit entzogen. Dagegen war der Gesundheitszustand der Schüler ein befriedigender und hatten wir einen Todesfall in diesem Schuljahr nicht zu beklagen.

Während der Sommerferien, im Monat Juli, wurde durch den Schulamtskandidaten Spychałowicz eine Ferienschule, an welcher sich 31 Schüler betheiligten, abgehalten.

Am 8. August starb der in den Ruhestand versetzte frühere Oberlehrer des Gymnasiums Figurski. Die Anstalt hielt es für eine Pflicht der Pietät den Verstorbenen zu Grabe zu geleiten und einem am 13. in der Gymnasialkirche abgehaltenen Traueramte beizuwohnen.

Die Feier des 2. September, des Gedenktages der Schlacht bei Sedan, beging die Anstalt mit feierlichem Gottesdienst in der Gymnasialkirche und darauf in einem Schulakt mit Gesang und einer von dem ordentlichen Lehrer Fehlberg gehaltenen Festrede in der Aula des Gymnasiums.

Am 8. September empfingen 180 Schüler das h. Sacrament der Firmung durch den Erzbischof von Gnesen und Posen Herrn Grafen v. Ledochowski, nachdem vorher Se. Erzbischöfliche Gnaden die h. Messe in der Gymnasialkirche celebrirt und den Firmlingen das h. Sacrament des

perz akt szkolny z śpiewem i mową mianą przez Professora Dra Jerzykowskiego w wielkiej sali gimnazyalnej, kwiatami i roślinami przyozdobioną.

Dnia 14 Maja odbyliśmy przechadzkę wiosenną do pobliskiego parku Wiktoryi i do Dębiny. Najpiękniejsza pogoda sprzyjała tej uroczystości wiosennej, przepędzonej wśród ćwiczeń gimnastycznych, gier i śpiewów w najweselszem usposobieniu, którego żadna zgoła przyгода nie zasępiła.

Dla poratowania nadwątlonego zdrowia, częścią przed wakacjami, częścią po wakacyach, otrzymali zwolnienie od obowiązków: podpisany Dyrektor na 14 dni, Nauczyciel wyższy Schweminski na miesiąc, a Nauczyciel etatowy Laskowski na sześć niedziel. Prócz tego także skutkiem choroby w ciągu roku szkolnego często nauczyciele pojedynczo niezdolni byli do pełnienia obowiązków urzędowych. Natomiast stan zdrowia między uczniami był zadowalniającym i niemielśmy powodu ubolewania ani nad jednym przypadkiem śmierci pomiędzy nimi.

Podczas wakacyi letowych, w miesiącu Lipcu, odbył kandydat wyższego zawodu nauczycielskiego Spychałowicz Szkołę wakacyjną, w której brało udział 31 uczniów.

Dnia 8 Sierpnia, zgasł emerytowany były Nauczyciel wyższy naszego instytutu Figurski. Gimnazjum poczytało sobie za obowiązek szacunku względem niego, by zwłokom nieboszczyka towarzyszyć do grobu i wziąć udział w nabożeństwie żałobnem w kościele gimnazyalnym, dnia 12 Sierpnia na intencją jego odprawionem.

Uroczystość dnia 2 Września, jako dnia pamiętnego przez bitwę pod Sedan, obchodził instytut przez odbycie uroczystego nabożeństwa w kościele gimnazyalnym, a następnie przez odbycie aktu szkolnego z śpiewami i mową mianą przez etatów. Naucz. Fehlberga w sali gimnazyalnej.

Dnia 8 Września Najprzewielebniejszy Arcypasterz nasz, Arcybiskup Gnieźnieński i Poznański, Hr. Ledochowski, po uroczystem odprawieniu Mszy św. w kościele gimnazyalnym i udzieleniu Kumunii św. uczniom mającym przystąpić do św. Sakramentu Bierzmowania, osobiście Sakrament ten

Altars gespendet hatten. Von diesen waren 40 zum ersten Male zur h. Communio, nachdem dieselben von den Religionslehrern in besonderen Unterrichtsstunden die nöthige Vorbereitung erhalten hatten. Die übrigen Schüler waren im Laufe des Schuljahres viermal zur h. Beichte u. Communion.

Die *Abiturienten-Prüfung* fand unter dem Vorsitz des Herrn Regierungs- und Schul-Raths Dr. *Milewski* am 3., 4. und 5. September statt. Von den zu prüfenden 24 Ober-Primanern wurden auf Grund guter Klassenleistungen und des günstigen Ausfalls der schriftlichen Prüfung folgende 5 Schüler: *Stanislaus v. Jeżewski*, *Bronislaus Milewski*, *Apollinarius Fürst*, *Joseph Waida* und *Bernhard Szafranski* von der mündlichen Prüfung befreit, so dass sich 19 Primaner der mündlichen Prüfung unterzogen, welche für reif zu den Universitätsstudien erklärt wurden. Ausserdem waren unserer Anstalt 2 Extraneer zur Prüfung überwiesen worden, von denen der eine nach dem ungünstigen Ausfall der schriftlichen Arbeiten zur mündlichen Prüfung nicht zugelassen, der andere zwar am 6. September geprüft, aber nicht für reif zu den Universitätsstudien erklärt wurde. Von den 24 Schülern, welche die Anstalt mit dem Zeugnisse der Reife verlassen, beabsichtigt:

1. *Stanislaus Graf von Alexandrowicz* aus Konstantynów im Kgr. Polen — war 8 Jahr auf dem Gymn., 2 Jahr in Prima — zum Militair überzugehen,
2. *Julius Brühl* aus Kosten — war 2½ J. a. d. G., 2½ J. in I. — Medicin in Breslau zu studiren,
3. *Joseph v. Chłapowski* aus Czerwonawieś, Kr. Kosten — war 9 J. a. d. G., 2 J. in I. — sich dem Bergfach zu widmen,
4. *Adam Cybulski* aus Posen — war 2 J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura in Leipzig,
5. *Anton v. Długolecki* aus Turwia, Kreis Kosten — war 1½ J. a. d. G., 1½ J. in I. — Medicin in Berlin,
6. *Apollinarius Fürst* aus Gołancz, Kr. Wągrowitz — war 5 J. a. d. G., 2 J. in I. — Theologie in Posen,
7. *Johann Gadebusch* aus Posen — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — Medicin in Breslau,

sw. erhielt 180 uczniom instytutu naszego. Z tych 40, po otrzymaniu poprzednio w osobnych lekcyach należytego przygotowania od nauczycieli religii, przystępowało do Stołu Pańskiego. Reszta uczniów wciągu roku szkolnego przystępowała cztery razy do Spowiedzi i Komunii św.

Popis abiturjentów pod przewodnictwem Wgo Radzcy regencyjnego i szkolnego Dra Milewskiego odbył się na dniu 3, 4 i 5 Września r. b. Z 24 uczniów klasy I. wyższej na mocy dobrych postępów w klasie, jako też z powodu pomyślnego wypadku piśmiennego popisu, uwolniono pięciu od popisu ustnego; tymi są: *Stanisław Jeżewski*, *Bronisław Milewski*, *Apolinary Fürst*, *Józef Waida* i *Bernard Szafranski*. Pozostałych 19 uczniów klasy I. wyższej poddało się popisowi ustnemu i wszyscy uznani zostali za dojrzałych do słuchania nauk uniwersyteckich. Oprócz tego przekazano nam do popisu dwóch nie uczniów naszych; z tych jeden po niepomyślnym wypadku popisu piśmiennego nie był przypuszczonym do popisu ustnego; drugi zaś odbywał wprawdzie ustny popis na dniu 6 Września, lecz nie został uznanym za dojrzałego do słuchania nauk uniwersyteckich. Z 24 uczniów, którzy opuszczają instytut z świadectwem naukowej dojrzałości, zamierza:

1. *Stanisław hr. Alexandrowicz* z Konstantynowa, w Król. Polskiem, który lat 8 przebył w gimn. a z tych 2 lata w kl. I., wstąpić do wojska,
2. *Juliusz Brühl* z Kościana, przeb. 2½ r. w gimn. 2½ r. w kl. I., słuchać medycyny w Wrocławiu,
3. *Józef Chłapowski* z Czerwonéjwsi, pow. Kościańsk., po 9 latach w gimn., a 2 lat. w kl. I., poświęcić się górnictwu;
4. *Adam Cybulski* z Poznania, po 2 latach w gim. i to w kl. I., słuchać prawa w Lipsku;
5. *Antoni Długolecki* z Turwi, pow. Kościań., po 1½ r. w gim. i to w kl. I., słuchać medycyny w Berlinie;
6. *Apolinary Fürst* z Gołańczy, pow. Wągrow., po 5 latach w gimn., 2 lat. w kl. I., słuchać teolog. w Poznaniu;
7. *Jan Gadebusch* z Poznania, po 10 latach w gimn., 2 lat. w kl. I., medycyny w Wrocławiu;

8. *Xaverius Gadebusch* aus Posen — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura in Breslau,
9. *Joseph v. Rowiecki* aus Recz, Kreis Wonnegrowitz — war 9 J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura in Berlin,
10. *Stanislaus v. Jeżewski* aus Zakrzewo, Kr. Pleschen, — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — Medicin in Berlin zu studiren,
11. *Czeslaus Kamiński* aus Posen — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — zum Baufache überzugehen,
12. *Johann v. Koźmian* aus Warschau — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — Geschichte und neuere Sprachen in Berlin,
13. *Władislaus Krąkowski* aus Posen — war 11 J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura und Cameralia in Breslau,
14. *Raphael Löwenfeld* aus Posen — war 6 J. a. d. G., 2 J. in I. — Philosophie in Berlin,
15. *Franz Maj* aus Storchnest, Kr. Fraustadt — war 6 J. a. d. G., 2 J. in I. — Theologie in Posen zu studiren,
16. *Bronislaus Milewski* aus Trzemeszno — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — sich dem Baufache in Berlin,
17. *Ignatz v. Morawski* aus Kotowiecko, Kr. Pleschen — war 9 J. a. d. G., 2 J. in I. — sich dem Baufache in Freiberg zu widmen,
18. *Joseph Pietrowicz* aus Duszno, Kreis Mogilno — war 8 J. a. d. G., 2 J. in I. — Theologie in Posen,
19. *Karl Seichter* aus Posen — war 10 J. a. d. G., 2 J. in I. — Theologie in Posen,
20. *Władislaus v. Skoroszewski* aus Suchorzewo Kr. Pleschen — war 4½ J. auf d. G., 2 J. in I. — Jura in Berlin,
21. *Bernhard Szafranski* aus Trzemeszno — war 7½ J. a. d. G., 2 J. in I. — Medicin in Berlin,
22. *Joseph Waida* aus Niebotschau, Kreis Ratibor in Schlesien — war 2½ J. a. d. G., 2 J. in I. — Medicin in Breslau,
23. *Gustav Wolff* aus Posen — war 2½ J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura in Leipzig,
24. *Wenzel Wyczyński* aus Trzemeszno — war 7 J. a. d. G., 2 J. in I. — Jura in Berlin zu studiren.
8. *Xawery Gadebusch* z Poznania, po 10 latach w gim., 2 lat. w kl. I., nauk prawnych w Wrocławiu;
9. *Józef Jłowicki* z Recza, pow. Wągrow., po 9 latach w gim., 2 lat. w kl. I., nauk prawnych w Berlinie;
10. *Stanisław Jeżewski* z Zakrzewa, pow. Pleszew., po 10 latach w gim., 2 lat. w kl. I., nauk lekarskich w Berlinie;
11. *Czesław Kamiński* z Poznania, po 10 latach w gim., 2 lat. w kl. I., poświęcić się budownictwu;
12. *Jan Koźmian* z Warszawy, po 10 latach pobytu w gim., 2 lat. w kl. I., słuchać historii i nowszych języków w Berlinie;
13. *Władysław Krąkowski* z Poznania, po 11 latach w gimn., 2 lat. w kl. I., słuchać prawa i administracji w Wrocławiu;
14. *Rafał Löwenfeld* z Poznania, po 6 latach w gim., 2 lat. w kl. I., filozofii w Berlinie;
15. *Franciszek Maj* z Osieczny, pow. Wschowski, po 6 latach w gim., 2 lat. w kl. I., teologii w Poznaniu;
16. *Bronisław Milewski*, rodem z Trzemeszna, po 10 latach pobytu w gim., 2 lat. w kl. I., poświęcić się budownictwu w Berlinie;
17. *Ignacy Morawski* z Katowicka, pow. Pleszewski, po 9 latach w gimn., 2 lat. w kl. I., poświęca się górnictwu w Freiburgu;
18. *Józef Pietrowicz* z Duszna, pow. Mogilnicki, po 8 lat. w gim., 2 lat. w kl. I., zam. słuchać teologii w Poznaniu;
19. *Karol Seichter* z Poznania, po 10 latach w gim., 2 lat. w kl. I., teologii w Poznaniu;
20. *Władysław Skoroszewski* z Suchorzewa, pow. Pleszewsk, po 4½ r. w gim., 2 lat. w kl. I., prawa w Berlinie;
21. *Bernard Szafranski* z Trzemeszna, po 7½ lat w gim., 2 lat. w kl. I., medycyny w Berlinie;
22. *Józef Waida* z Nieboczowa, pow. Raciborsk na Śląsku, po 2½ r. w gim., 2 lat w kl. I., medycyny w Wrocławiu;
23. *Gustaw Wolff* z Poznania, po 2½ r. pobytu w gim., 2 lat. w kl. I., prawa w Lipsku;
24. *Wacław Wyczyński* z Trzemeszna, po 7 lat. w gim., 2 lat. w kl. I., prawa w Berlinie.

IV. Statistik des Gymnasiums.

A. Verzeichniss der Lehrer und Vertheilung der Stunden.

a) Das frühere Lehrpersonal des Gymnasiums.

№	Namen. — Name.	Ord.	O.-I.	U.-I.	O.-II.	U.-II. A.	U.-II. B.	O.-III. A.	
1.	Direktor Dr. Eger	O.-I.	8 Griechisch	—	—	—	—	—	
2.	1. Oberlehrer Prof. Schumowski	O.-II.	3 Deutsch	3 Deutsch	8 Latein	—	—	—	
3.	2. Oberl. Prof. Dr. Rydzkiewicz	—	2 Polnisch 2 Französisch	2 Französisch	2 Französisch	—	—	—	
4.	3. Oberl. Prof. Dr. Jężykowski	O.-III.	—	—	2 Latein	10 Latein	2 Polnisch	—	
5.	4. Oberlehrer Dr. Steiner	O.-III.	—	—	4 Griechisch	—	1 Latein 2 Französisch 2 Deutsch	—	
6.	1. Religionslehrer Bielewicz	—	2 Religion	2 Religion	2 Religion	2 Religion	—	2 Religion	
7.	5. Oberl. Dr. Cyprianowicz	—	4 Mathem.	4 Mathem.	—	—	4 Mathem.	—	
8.	2. Religionsl. Lic. Michalski	—	—	—	—	—	2 Religion	—	
9.	6. Oberlehrer Dr. Wituski	—	2 Physik	2 Physik	4 Mathematik 1 Physik	4 Mathematik 1 Physik	—	3 Mathematik	
10.	1. Ordentl. Lehrer Oberl. Szud	O.-III.	—	—	—	—	—	—	
11.	2. Ordentl. Lehr. Th. Jakowicki	—	3 Geschichte	3 Geschichte	3 Geschichte	2 Geschichte 2 Französisch	—	2 Französisch	
12.	3. Ordentl. Lehrer Szymanski	V.-A.	—	—	—	—	—	1 Naturgesch.	
13.	4. Ordentl. Lehr. Dr. Zaczarowski	IV.-A.	—	—	—	—	—	—	
14.	5. Ordentl. Lehrer Leskiewicz	VI.-A.	—	—	—	—	—	—	
15.	6. Ordentl. Lehr. Dr. Bratkowski	VI.-B.	—	—	—	—	1 Physik	—	
16.	7. Ordentl. Lehr. Dr. Kozłowski	V.-B.	—	—	—	—	—	6 Griechisch.	
17.	8. Ordentl. Lehrer Fahlberg	—	—	—	—	—	—	—	
18.	Technischer Lehrer Schön	—	1 u. 2						—
19.	Ex. E.-L. Pastor Schäfers	—	2 R e l i g i o n						—
20.	Hilfslehrer Dr. Wrascha	—	—	—	—	—	3 Geschichte	3 Geschichte	
21.	Beiter Zychowicz 23 St. in VII.**)	—	—	—	—	—	—	—	
22.	Hilfslehrer v. Jarschowski	—	—	—	2 Polnisch	—	—	—	
23.	Kandidat Szykalski	—	—	—	—	—	3 Polnisch	—	
24.	Kandidat Dr. Förster	—	—	—	—	3 Geschichte	—	—	

b) Das Lehrpersonal von Trzemeszno.

1.	Gymn.-Dir. Prof. Dr. Sostakowski	U.-I.	8 Latein	4 Griechisch 2 Latein	—	—	—	—
2.	Oberlehrer Mielicki	O.-III.	—	2 Polnisch	2 Deutsch	—	—	—
3.	Oberlehrer Kłanowski	—	—	6 Lateinisch	—	4 Griechisch 1 Deutsch	2 Latein 2 Griechisch	—
4.	Ord.-L. Oberl. L. v. Jakowicki	O.-III.A.	—	—	2 Griechisch	—	4 Griechisch	1 Latein 1 Polnisch
5.	Ordentl.-L. Dr. v. Krasiński	O.-III.A.	—	—	—	—	—	—
6.	Ordentl.-L. Zabuski	IV. B.	—	—	—	2 Griechisch 2 Polnisch	—	1 Latein 1 Deutsch

*) und 2 St. Religion in VII. **) 10 Deutsch, 6 Polnisch, 4 Rechnen, 2 Schreiben, 1 Geographie.

IV. Statystyka gimnazjum.

A. Spis nauczycieli i podział lekcyj.

a) Grono dawniejszych nauczycieli instytucji.

O.-III. B.	U.-III. A.	U.-III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI. A.	VI. B.	Suma.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.
—	—	—	1 Griechisch und Geographie	2 Französisch	1 Französisch 1 Geographie	—	—	—	17.
—	—	—	—	4 Griechisch	—	—	—	—	18.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.
—	2 Religion	—	—	—	3 Religion	—	—	—	19.
3 Mathematik	—	5 Mathematik	—	—	—	—	—	—	18.
2 Religion	—	2 Religion	2 Religion	2 Religion	—	3 Religion	3 Religion	3 Religion	19.
—	3 Mathematik	—	—	—	—	—	—	—	20.
1 Latein 1 Griechisch 2 Polnisch	—	4 Griechisch 4 Polnisch	—	—	—	—	—	—	20.
—	1 Französisch	2 Französisch	—	—	—	—	—	—	20.
1 Naturgesch.	1 Naturgesch.	1 Naturgesch.	2 Naturgesch.	2 Naturgesch.	2 Latein 2 Rechnen	—	—	—	20.
4 Griechisch	—	—	2 Latein 2 Französisch	—	—	2 Französisch	—	—	19.
—	—	—	—	—	—	1 Rechnen 1 Polnisch	10 Latein 1 Geographie	3 Rechnen	20.
—	—	—	3 Mathematik	3 Mathematik	—	—	3 Rechnen	10 Latein 2 Polnisch	21.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.
—	—	1 Latein 1 Deutsch	4 Griechisch	—	5 Deutsch	—	—	—	20.
1 u. 2			1 Zeichnen	1 Zeichnen	2 Zeichnen 2 Gesang	2 Zeichnen 2 Gesang	1 Zeichnen 2 Gesang	2 Zeichnen 2 Gesang	21.
2 R e l i g i o n			—	—	—	—	—	—	4.
3 Geschichte	3 Geschichte	2 Geschichte	—	2 Geschichte und Geographie	—	2 Geographie	—	—	20.
—	—	—	—	—	2 Schreiben	—	2 Schreiben	2 Schreiben	20.
2 Latein	—	—	—	4 Deutsch	1 Polnisch	—	1 Deutsch 2 Polnisch	2 Geographie	20.
—	(2 Poln.)	—	—	—	(2 Geograph.)	—	—	(2 Polnisch)	(5).
—	(3 Deutsch)	—	—	—	—	—	(2 Geograph.)	—	(8).

b) Grono nauczycieli przesiedzonych z Trzemeszna.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.
3 Deutsch	3 Deutsch	8 Latein	—	—	—	—	—	—	18.
—	2 Latein	—	—	—	—	—	—	—	18.
—	—	—	1 Deutsch	—	—	—	—	—	20.
—	5 Latein 2 Griechisch 2 Polnisch	—	2 Polnisch	—	—	2 Schreiben	—	—	20.
—	—	—	—	—	2 Latein 2 Polnisch	—	—	—	20.

B. Frequenz der Anstalt. Liczba uczniów. 1871/72.

	O.-I.	U.-I.	O.-II.	U.-II.A.	U.-II.B.	O.-III.A.	O.-III.B.	U.-III.A.	U.-III.B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI. A.	VI. B.	VII.	Summa.
Winter-Sem. półrocze zimów.	31	42	62	40	34	47	43	47	48	52	56	52	42	30	34	18	678
Sommer-Sem. półrocze lat.	35	44	59	39	31	47	39	49	44	49	50	47	42	28	34	29	666

Darunter waren im Winter-Semester: Z tych było w półroczu zimowém:

a) auswärtige, zamiejscowych: 436.	e) katholische, katolików: 646.
b) aus dem Schulorte, miejscowych: 242.	f) evangelische, ewangielików: 10.
c) Polen, Polaków: 631.	g) jüdische, Żydów 22.
d) Deutsche, Niemców: 47.	

C. Prämien.

Die ausgezeichnetsten Schüler, in der Regel zwei bis vier aus jeder Klasse, erhalten bei dem öffentlichen Schulakt Bücher als Prämien, wozu die etatsmässigen 50 Thlr. 15 Sgr. und die 12 Thlr. 15 Sgr. betragenden Zinsen der Dekan v. Kamiński'schen Stiftung von 200 Thlr. und der Pfarrer Johann Kapistran Jakubowski'schen Stiftung von 100 Thlr. verwendet werden. Im vorigen Jahre erhielten folgende Schüler Prämien:

- Aus O.-I.: Johann Głębocki, Boleslaus Sikorski.
 „ O.-II. Peter Szłapka, Witold Graf v. Alexandrowicz, Stanislaus Jankowski.
 „ U.-II. A.: Joseph Głębocki.
 „ U.-II. B.: Miecislaus Dąbrowski, Adalbert Krzyżagorski.
 „ O.-III. A.: Miecislaus Hozakowski, Ludwig Cichowicz, Leo Grochowski,
 „ O.-III. B.: Franz Lewandowski.
 „ U.-III. A.: Kasimir Szumski, Thaddaeus Leńnik, Anton v. Chłapowski.
 „ U.-III. B.: Boleslaus Felicki, Boleslaus Rakowski, Bronislaus Kohz.
 „ IV. A.: Kasimir Robowski, Adolph Wittchen.
 „ IV. B.: Bronislaus Stysiński, Anton Minczykowski, Nicolaus Robowski.
 „ V. A.: Paul Gregor, Joseph Kniat, Johann Zwickert, Czeslaus Kaźmierski.
 „ V. B.: Adalbert Drożewski, Kasimir Stefański, Valentin Panieński.
 „ VI. A.: Franz Kwaśniewski, Stanislaus v. Zakrzewski, Joseph Trzeciński, Anton Królikowski.
 „ VI. B.: Stanislaus Głębocki, Waclaw Robiński.
 „ der Vorschule: Anton Kurowski, Joseph Gregor.

C. Nagrody.

Odznaczający się uczniowie, zwykle po dwóch do czterech z każdej klasy, otrzymują przy publicznym akcie szkolnym książki jako nagrody, na zakupienie których służą: etatowych 50 tal. 15 sgr. i 12 tal. 15 sgr. jako procent od 200 tal. funduszu ś. p. dziekana Kamińskiego, tudzież od 100 tal. funduszu ś. p. proboszcza Jana Kapistrana Jakubowskiego. W zeszłym roku otrzymali nagrody następujący uczniowie:

D. Unterstützungen.

a) In dem mit dem Marien-Gymnasium verbundenen Alumnat für Schüler der drei oberen Klassen, welche katholische Theologie zu studiren

D Wsparcia.

a) W alumnacie połączonym z gimnaz. św. Maryi Magd., a przeznaczonym dla uczniów trzech klass wyższych, którzy zamierzają słuchać teologii

beabsichtigen, erhielten auch in diesem Jahre 60 Schüler freien Unterhalt.

b) Ausser den Alumnien, denen auch das Beneficium der freien Schule zu Theil wird, waren zuletzt $7\frac{1}{2}$ von 100 von der Zahlung des Schulgeldes befreit.

c) In dem v. Szoldrski'schen und in dem v. Lubrański'schen Convicte, erhielten je 11 Schüler freien Unterhalt.

d) Der „Dr. Marcinkowski'sche Verein zur Unterstützung der lernenden Jugend im Grossherzogthum Posen“ unterstützte auch in diesem Jahre eine nicht unbedeutende Anzahl unserer Schüler.

e) Das Gräflich v. Mielżyński'sche Stipendium im Betrage von 90 Thlr. jährlich, bezieht seit dem 1. October 1871 auf die Dauer von zwei Jahren der Studirende der Rechte Sigismund Jerzykowski in Breslau.

f) Ein Freund der Anstalt der nicht genannt sein will, hat dem Director der Anstalt als Unterstützung für einen würdigen und bedürftigen Schüler 20 Thaler eingehändigt, welche der Ober-Primaner Boleslaus Sikorski erhalten hat.

g) Der am 29. Juli 1870 zu Brzezie, Kreis Pleschen verstorbene Probst Siwicki hat der Anstalt ein Legat im Betrage von 500 Thlr. vermacht, von dem die Zinsen für den *fleissigsten* und *bescheidensten* Schüler der Anstalt bestimmt sind. Die Etatisirung der genannten Post steht noch bevor.

E. Sammlungen.

1. Die *Gymnasialbibliothek* wurde erweitert:

a) Durch Geschenke:

Protokoll d. 2. Posener Directorenvers. — Verhandlungen d. 2. Schles. Dir. Conferenz. — Schneider: Neue Beiträge u. s. w. — D. Müller: Zeitschrift für Preuss. Geschichte; vom Königl. Prov.-Sch.-C. — Roczniki Towarz. Przyj. Nauk, Tom III.—VI, v. Tow. Przyj. Nauk. — Mowy Cyc. przełoż. Rynaczewski I, II. u. III. — *Niewegłowski*: Trygonometrya, v. Grafen J. Działyński. —

b) Durch Kauf:

Die Fortsetzungen v. Ersch u. Gruber's Encykl. — Poggend. Annal. — Grimm.: Wörterb. — Forcellini: Lex. — Gaus: Werke. — Kurz: Gesch. d. deutsch. Lit. — Hirzel: Jahrb. — Ferner: Aristoph. Plutus ed. Kap. v. d. Coppello. — Sophocl. König Oed. v. Müller. — Flori epit ed. O. Jahn. — Horat. ed. Keller et Holder, — Theocriti carm. ed. Chr. Ziegler. — Bionis et Moschi

katolickiej, i w tym roku także miało wolne utrzymanie 60 uczniów.

b) Oprócz alumnów, którzy doznają także dobrodziejstwa uwolnienia od opłaty szkolnego było w końcu uwolnionych $7\frac{1}{2}$ od sta.

c) W konwikcie Szoldrskiego i Lubrańskiego po 11 uczniów miało wolne utrzymanie.

d) „Towarzystwo Pomocy Naukowej Imienia Karola Marcinkowskiego dla Młodzieży W. Księstwa Poznańskiego“ wspierało i w tym roku także niemalą liczbę uczniów instytutu naszego.

e) Stypendium hr. Mielżyńskiego, wynoszące 90 tal. rocznie, pobiera od 1 Października 1871 r. na przeciąg 2 lat student prawa Zygmunt Jerzykowski w Wrocławiu.

f) Przyjacieli instytutu naszego, który chce być nienazwanym, wręczył dyrektorowi instytutu 20 tal. jako wsparcie dla godnego a niezamożnego ucznia; dar ten otrzymał były uczeń kl. I. wyższej, Bolesław Sikorski.

g) Zmarły na dniu 29 Lipca 1870 r. w Brzeziu, pow. Pleszew. ś. p. proboszcz Siwicki, zapisał instytutowi naszemu legat wynoszący 500 tal., z którego procenta przeznacza dla *najpilniejszego* i *najskromniejszego* ucznia instytutu; etatowanie powyższej pozycji jednakże dotąd nie nastąpiło.

E. Zbiory.

1. *Biblioteka gimnazjalna* pomnożyła się przez:

a) Dary:

b) Kupno:

c. v. dems. — Herodiani techn. reliq. ed A. Lenz. — Herod. hist. ed. Stein. — Quint. instit. orat. ed Halm. — Hesiod. carmina ed. Koechly. — Callimach. ed. O. Schneider. — Soph. König Oed. v. Ritter. — Aeschyl. Prometh. v. L. Schmidt. — Amm. Marcell. ed. Eyssenhardt. — Cicero de legg. v. Vahlen. — Eurip. Phoen. ed. Kinkel. — Scenicae Romanor. poes. frgmta ed. Ribbek. — Sophocle. Oed. tyr. ed. Schmidt. — Homeri JI. ed. La Roche. — Aeschin. in Ctesiph. orat. ed. Weidner. — Aeschyl. Prometh. ed. Wecklein. — Unger: emend. Horat. — Kühner: ausführlich. Griech. Gramm. II. — Westphal: method. Gramm. d. gr. Sprache. — Curtius: Studien zur lat. u. gr. Gramm. I., II., III., V. — La Roche: Homerische Untersuch. — Hennig: de Jphig. Aulid. forma. — Bernhardt: kleine Schriften v. Fr. A. Wolf. — Boeckh: kleine Schriften. — Schoemanni opusc. acad. — Ritschl: acta societ. phil. Lips. — Meinecke v. Ranke. — J. H. Voss v. Herbst. — Behm: geogr. Jahrb. 1870. — Ranke: Ursprung d. 7jähr. Krieges. — Landau: die Territorien u. s. w. — Waitz: Jahrb. d. deutschen Reichs. — Jordan: Topographie d. alt. Rom's. — Muff: d. chorischen Partien in Aristoph. — Krause: Musen, Grazien u. s. w. — Kühnast: d. Livianische Syntax. — Draeger: d. Syntax des Tacitus. — Draeger: histor. Synt. d. lat. Spr. — Eckstein: Nomenclator philol. — Rossbach: Hochzeits-Denkmäler — Wegner: ein pommersches Herzogthum. — Ueberweg: Grundriss d. Gesch. d. Philos. — Wojcicki: histor. lit. polsk. I.—IV. — Troschke: Das eiserne Kreuz. — Troschke: Die Militair-Literatur u. s. w. —

Die Schüler-Lese-Bibliothek ist durch Ankauf 2. *Czytelnia uczniów* pomnożoną została przez von ungefähr 130 Werken vermehrt worden. zakupno około 130 dzieł.

a) Es wurden angeschafft:

a) Zakupno:

Wagner, Hausschatz für die Jugend. Welt der Jugend (neue Folge). Stern, 50 Jahre deutscher Dichtung. Brugier, Geschichte der deutschen Literatur. Notter, göttliche Komödie v. Dante. Wagner, Botanik. Andersen, Märchen. Schmidt, Sage und Geschichte. Dalton, Reisebilder aus dem Orient. Meyer, Correggio. Armand, Scharnhorst. Rossmässler, Jahreszeiten. Wagner, Wanderungen am Meeresstrande. Schupp, Völkerbibliothek. Bernhard, römische Geschichte. Henneberger, griechische Geschichte. Barning, vor drei Jahrhunderten. Berthold, Geographie; Jugendschriften von Horn, Hoffmann u. A.

Szymonowicz, Sielanki przez Węclewskiego; Syrokomla, Pisma (10 Tomów); Engeström. Obrazki z podróży; Kraszewski, Dziś i lat temu 300; Niemcewicz, Podróże historyczne; Czajkowski, Bułgaria; Kochanowski, Jeruzalem wyzwolona (2 Tomy); Bądzkiewicz, Teorya poezyi; Kraszewski, Wilno; Humboldt, Podróże (4 Tomy); Fredro, J. A. Komedye (2 Tomy); J. U. Niemcewicz, Pamiętniki 1809—1820 (2 tomy); Wilkońska, Moje wspomnienia; i wiele innych.

b) Der Obertertianer *Michael Wyczyński* hat der Schüler-Lese-Bibliothek geschenkt:

b) *Michał Wyczyński* uczeń tercyi wyższej, ofiarował czytelnia uczniów:

1) *Historią o siedmiu mędracach.* 2) *Sybir.* 3) *Die Kinder des Hauses,* von Friedrich von Schiller.

3. Die *Bibliothek von Werken* ehemaliger Schüler hat sich vermehrt um folgende Werke:

3. *Biblioteka dzieł* byłych uczniów otrzymała następujące dzieła:

Nr. 120. a) *Odpowiedź Księdza Wolińskiego panu Drowi Libeltowi.* Poznań 1869. — b) *Wcielające się idee czasu p. Dra Karola Libelta* uważane ze stanowiska Prawdy chrześcijańskiej, napisał Ks. Wł. Woliński. Poznań 1870. — c) *Uwagi Księdza Wł. Wolińskiego nad Uwagami p. Dra Libelta.* Poznań 1869.

Nr. 121. Biblia Królowej Zofii, z kodeksu Szarospatackiego, wydana przez A. Małeckiego. Lwów 1871.

Nr. 122. Mniejsza Gramatyka łacińska Fer. Schulza, przełożona p. Prof. Antoniego Jerzykowskiego. Ostrów 1872.

4. Die *Schulbücher-Sammlung* ist in diesem Jahre durch Ankauf von 122 Schulbüchern vermehrt worden.

5. Für das *physikalische Kabinet* sind angeschafft worden:

Ein elektr. Apparat von Gore. Modell des Ohres. Vier Stück Zinnpfeifen mit Gestell. Vier grosse Akkordstimmgabeln. Ein grosses Glas-spind zur Aufbewahrung der phys. Apparate.

6. Das *Naturalien-Kabinet* hat eine Sammlung werthvoller mexikanischer Schmetterlinge von Sr. Erzbischöflichen Gnaden dem Herrn Erzbischof Grafen von Ledochowski zum Geschenk erhalten.

Für dieses und die anderen Geschenke wird im Namen der Anstalt der gebührende Dank ausgesprochen.

4. *Zbiór książek szkolnych* pomnożono w tym roku przez zakupno 122 tomów.

5. Dla *Gabinetu fizykalnego* zakupiono:

Aparat elektryczny Gorego. Model ucha ludzkiego. Cztery piszczałki cynowe na podstawie. Cztery wielkie widelki stroikowe nastrojone w akord. Wielką szafę do przechowywania aparatów fizykalnych.

6. *Gabinet dla historii naturalnej*, otrzymał szacowny zbiór motyli meksykańskich od Jego Arcybiskupiej Mości Księdza hrabiego Ledochowskiego.

Za dar ten, jako téż za inne dary, w imieniu instytutu powinne dzięki składamy.

V. Ordnung der öffentl. Prüfung,

zu welcher die hohen Vorgesetzten, die Gönner und Freunde der Anstalt, sowie Eltern und Angehörige unserer Schüler, ehrerbietigst und ergebenst eingeladen werden.

Donnerstag den 26. September.

3—4 Uhr Nachmittags Prüfung der Vorschule:

1. Religion, nauka religii	X. Michalski.
2. Deutsch, język niemiecki }	Ziętkiewicz.
3. Rechnen, rachunki }	
4. Deklamiren werden:	

Szlagowski Stanisław: „Patron jeńców“ p. X. Hołowińskiego.

Szablewski Edmund: „Oben und Unten“ von Wagemann.

5. Verlesung der Versetzungen.

Deklamować będą:

Szlagowski Stanisław: „Patron jeńców“ p. X. Hołowińskiego.

Szablewski Edmund: „Oben und Unten“ von Wagemann.

Odczytanie promocyi.

Freitag den 27. September.

Vormittags.

- 8—8³/₄ 1. VI. B. Latein, język łaciński Dr. Bratkowski.

V. Porządek popisu publicznego,

na który zaprasza się niniejszem uniżenie i najuprzejmiej Wysokich Przełożonych, Dobrodziejów i Przyjaciół Instytutu, tudzież Rodziców, Opiekunów i Krewnych uczniów naszych.

W Czwartek dnia 26 Września.

Od 3—4 po obiedz. Popis szkoły przygotowawczej.

W Piątek dnia 27 Września.

Z rana.

2. VI. A. Deutsch, język niemiecki v. *Jaroehowski*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
VI. B. *Chrzanowski Bernard*: „Przejażdżka Towarzysza“, p. K. Zakrzewskiego.
VI. A. *Szuman Nep.*: „Maley und Malone“, v. Kopsisch.
- 8³/₄—9¹/₂ 1. V. B. Französisch, język francuski *Dr. Łazarewicz*.
2. V. A. Geographie, jeografia *Spychałowicz*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
V. B. *Kasprowicz Ludwig*: „Des frommen Kindes heiliger Christ“, v. Rückert.
V. A. *Chełkowski Severin*: „Kradzione“, (powiastka) p. Wł. Syrokomlę.
- 9¹/₂—10¹/₄ 1. IV. B. Latein, język łaciński *Łukowski*.
2. IV. A. Griechisch, język grecki *Fehlberg*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
IV. B. *Stefański Casimir*: „Der neue Diogenes“ v. Chamisso.
IV. A. *Kożuszkiewicz Franz*: „Tatry“, p. Winc. Pola.
- 10¹/₄—11 1. U. III. B. Latein, język łaciński *Moliński*.
2. U. III. A. Geschichte, historia *Dr. Warnka*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
U. III. B. *Robowski Nicolaus*: „Der blinde König“, v. Uhland.
U. III. A. *Szoldrski Joseph*: „Kłótnia“, (ustęp z Pana Tadeusza).
- Nach der Prüfung einer jeden der vier untern Klassen findet die Verlesung der Versetzungen und die Vertheilung der Prämien statt, worauf den Schülern in der Klasse von den Ordinarien die Zeugnisse eingehändigt werden. Po odbytych popisach każdej z czterech klas niższych nastąpi odczytanie promocji i rozdanie nagród; poczem ordynariusze rozdadzą uczniom świadectwa w klasie.
- 11—12 1. O. III. B. Religion, nauka religii *X. Michalski*.
2. O. III. A. Griechisch, język grecki *Dr. Kolanowski*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
O. III. B. *Burzyński Valerian*: Epilog zu Schillers „Glocke“ v. Göthe.
O. III. A. *Chłapowski Anton*: Ustęp z „Jana Bieleckiego“, p. Jul. Słowackiego.
- Nachmittags.* *Po południu.*
- 2¹/₂—3¹/₂ 1. U. II. B. Latein, język łaciński *Dr. Steiner*.
2. U. II. A. Geschichte, historia *Dr. Förster*.
3. Deklamiren werden aus: Deklamować będą z:
U. II. B. *Springer Cuno* } Dialog aus „Wallenstein's Tod“ v. Schiller.
U. II. A. *Cichowicz Ludwig* }
- 3¹/₂—4¹/₂ 1. O. II. Religion, nauka religii *X. Bielewicz*.
2. U. I. Mathematik, matematyka *Dr. Ustymowicz*.
3. Deklamiren wird aus: Deklamować będzie z:
O. II. *Szoldrski Theodor*: „Le Déluge“ (Fragment) v. Alfred de Vigny.

Sonnabend den 28. September.

W Sobotę dnia 28. Września.

*Vormittags 9 Uhr.**Przed południem o godz. 9.*

1. Gesang.

1. Śpiew.

2. Lateinische Rede des Abiturienten *Joseph Waida* über das Thema:

Dis te minorem quod geris, imperas.

3. Deutsche Rede des Abiturienten *Bernhard Szafranski* über das Thema:

Ingenuas didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros. (Ovid)

(Der edlen Künste getreue Erlernung

Schmeidigt die Sitten und lässt selbige fürder nicht wild.)

4. Polnische Rede des Abiturienten *Stanislaus v. Jeżewski*:

O Koperniku i początkach jego systemu.

5. Verlesung der Versetzungen, Vertheilung der Prämien an die Schüler der oberen Klassen und Entlassung der Abiturienten.

6. Gesang.

7. Nach der Feierlichkeit werden den Schülern der oberen Klassen die Zeugnisse durch die Ordinarien eingehändigt werden.

2. Mowa łacińska abiturienta *Józefa Waidy* na temat:

3. Mowa niemiecka abiturienta *Bernarda Szafranski* na temat:

4. Mowa polska abiturienta *Stanisława Jeżewskiego*:

5. Odczytanie promocyi, rozdanie nagród uczniom klass wyższych i pożegnanie abiturientów:

6. Śpiew.

7. Po skończeniu uroczystości ordynaryuszowie wręczą świadectwa szkolne uczniom klas wyższych.

Zur Beachtung für das künftige Schuljahr.

1. Sonnabend den 12. October von 9 bis 12 Uhr Vormittags finden die Anmeldungen, von 2 Uhr Nachmittags ab die Prüfungen der neu aufzunehmenden Schüler statt.

Da nach der Bestimmung des Königl. Provinzial-Schul-Collegiums vom 8. September 1865 auswärtige Schüler nur aufzunehmen sind, wenn die betreffende Klasse noch nicht die Normalzahl von 50 enthält, so erfolgt nach der Prüfung zunächst die Aufnahme der einheimischen Schüler, alsdann die der auswärtigen nach der Reihenfolge ihrer Anmeldung soweit als noch freie Stellen verbleiben.

2. Montag den 14. October wird das neue Schuljahr mit feierlichem Gottesdienste um 9 Uhr

Uw wiadomienie dotyczące przyszłego roku szkolnego.

1. W Sobotę dnia 12 Października od godziny 9 do 12 z rana zgłaszać się będą, a o godzinie 2 po południu ogzaminowani będą nowi uczniowie.

Ponieważ podług postanowienia Królewskiej Prow. Rady Szkólnej z dnia 8 Września 1865 zamiejscowi uczniowie mają być wtenczas tylko przyjmowani, jeżeli w klasie do której chcą być przyjętymi, nie znajduje się jeszcze liczba normalna 50 uczniów, dla tego po odbytem popisie nastąpi nasamprzód przyjęcie miejscowych uczniów, a następnie dopiero przyjęcie zamiejscowych, wedle porządku, w jakim się byli zgłosili o ile liczba miejsc wolnych na to pozwoli.

2. W Poniedziałek dnia 14 Października rozpocznie się nowy rok szkolny przez od-

in der Gymnasialkirche und darauf folgendem Unterrichte beginnen.

Von denjenigen Schülern der Anstalt, welche sich beim Beginn des neuen Schuljahres nicht eingefunden haben, wird, wenn sie ihre durch wichtige Gründe veranlasste Verspätung nicht vorher schriftlich dem Director angezeigt haben, angenommen, dass sie die Anstalt verlassen haben. Eine Aufaahme derselben könnte nur dann noch erfolgen, wenn die für jede Klasse bestimmte Normalzahl von 50 Schülern durch die neu aufgenommenen noch nicht erreicht wäre.

3. Jeder neu aufzunehmende Schüler hat bei seiner Meldung: *a)* einen Taufschein, *b)* einen Impfschein und *c)* ein Zeugniß über den zuletzt erhaltenen Unterricht vorzulegen.

4. Von einem nach Sexta aufzunehmenden Knaben werden besonders folgende Kenntnisse mit Strenge gefordert: Bekanntschaft mit den Lehren des Elementar-Katechismus; geläufiges und logisch richtiges Lesen in polnischer, sowie geläufiges und wenigstens mechanisch richtiges Lesen in deutscher Druckschrift; Vermeidung grober orthographischer Fehler beim Dictiren in deutscher, besonders aber in polnischer Sprache; Geläufigkeit in den vier Species mit unbenannten Zahlen.

5. Von einem in die Vorschule aufzunehmenden Knaben werden gefordert: wenigstens mechanischrichtiges Lesen in beiden Landessprachen, besonders in der polnischen; Befähigung, kurze Sätze in beiden Sprachen mit leserlicher Handschrift niederzuschreiben; Bekanntschaft mit der Addition und Subtraction unbenannter ganzer Zahlen und mit dem Einmaleins.

Dr. Enger,
Director.

prawienie uroczystego nabożeństwa o godzinie 9 w kościele gimnazjalnym a następnie przez zaczęcie nauki.

Jeżeli który z obecnych uczniów instytutu z rozpoczęciem nowego roku szkolnego do klasy swój się nie stawi, a przez ważne powody opóźnienia swego poprzednio piśmiennie przed Dyrektorem nie usprawiedliwi, o takim przypuści się, iż zakład opuścił. Przyjęcie takiego ucznia mogłoby później nastąpić tylko w takim razie, gdyby przeznaczona na każdą klasę liczba normalna 50 uczniów niebyła jeszcze zupełną.

3. Każdy zgłaszający się do przyjęcia nowy uczeń powinien przedłożyć: *a)* metrykę, *b)* atest szczepionej ospy i *c)* świadectwo co do nauk pobieranych.

4. Od ucznia mającego być przyjętym do kl. VI. przedewszystkiem ściśle wymaga się wiadomości następujących: aby dokładnie był obeznany z naukami elementarnego katechizmu; aby biegle i logicznie-dobrze czytał po polsku, jako téż biegle i przynajmniej mechanicznie-dobrze po niemiecku; aby pisał bez błędów ortograficznych po niemiecku, a mianowicie po polsku — i dokładnie umiał cztery działania z ilościami nieoznaczonymi.

5. Od ucznia, który ma być przyjętym do szkoły przygotowawczej żąda się, aby przynajmniej czytał mechanicznie-dobrze w obudwóch językach krajowych, mianowicie w polskim; aby umiał krótkie zdania w obudwóch językach czytelnie napisać i znał dodawanie i odciąganie liczb całych nieoznaczonych i tabliczkę mnożenia.

Dr. Enger,
Dyrektor.

in der Gymnasialkirche und darauf folgendem pravienie uroczystego nabożeństwa o godzinie 9 Unterrichte beginnen.

Von denjenigen Schülern sich beim Beginn des neuen S gefunden haben, wird, wenn si Gründe veranlasste Verspät schriftlich dem Director an genommen, dass sie die Anst Eine Aufnahme derselhen kö erfolgen, wenn die für jede Kl malzahl von 50 Schülern d genommenen noch nicht erreich

3. Jeder neu aufzunehme seiner Meldung: a) einen T Impfschein und c) ein Zeugn erhaltenen Unterricht vorzule

4. Von einem nach Sexta auf werden besonders folgende Ke gefordert: Bekanntschaft mit mentar-Katechismus; geläufiges Lesen in polnischer, sowie nigstens mechanisch richtiges Druckschrift; Vermeidung groß Fehler beim Dictiren in deuts in polnischer Sprache; Geläu Species mit unbenannten Zahl

5. Von einem in die Vorsch Knaben werden gefordert: wer richtiges Lesen in beiden Lan ders in der polnischen; Befähig beiden Sprachen mit leserlicher zuschreiben; Bekanntschaft mi Subtraction unbenannter ganz dem Einmaleins.

znaczalnym a następnie przez za-

z obecnych uczniów instytutu nowego roku szkolnego do klasy stawi, a przez ważne powody go poprzednio piśmiennie tem nie usprawiedliwi, o takim iż zakład opuścił. Przyjęcie mogłoby później nastąpić tylko gdyby przeznaczona na każdą normalna 50 uczniów niebyła jesz-

głaszający się do przyjęcia nowy przedłożyć: a) metrykę, b) atest y i c) świadectwo co do nauk

ia mającego być przyjętym do kl. tkiem ściśle wymaga się wiadomości: aby dokładnie był obeznany entarnego katechizmu; aby biegle e czytał po polsku, jako też bie głiej mechanicznie-dobrze po nie sał bez błędów ortograficznych po anowicie po polsku — i dokładnie alania z ilościami nieoznaczonymi.

ia, który ma być przyjętym do wawczej żąda się, aby przynaj mechanicznie-dobrze w obudwóch ych, mianowicie w polskim; aby dania w obudwóch językach czy znał dodawanie i odejmowanie liczb onych i tabliczkę mnożenia.

Dr. Enger,
Dyrektor.